

Turun tuomiokirkko

Hankesuunnitelmaselostus

30.9.2024

Sisällys

Tiivistelmä	4
1 Johdanto	5
11 Hankkeen taustat	5
12 Yhteistoiminta	5
13 Asiakirjat ja aineistot	6
2 Kohde	7
21 Kuvaus	7
22 Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot ja suojelu	8
23 Perustiedot	9
3 Käyttö	10
31 Kuvaus	10
31 Käyttäjät	10
32 Toiminta	11
321 Jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset	11
322 Julkiset kokoontumiset	12
323 Rajatut kokoontumiset	12
324 Tuomiokirkkomuseo	13
325 Yleisön palvelu	13
326 Henkilökunnan työskentely	14
4 Suunnittelutavoitteet	17
42 Toiminnalliset tavoitteet	17
43 Rakennus- ja talotekniset tavoitteet	17
44 Restaurointitavoitteet ja -periaatteet	17
5 Suunnitteluohjelma	18
51 Toiminnalliset ja rakennustekniset toimenpiteet	18
511 Saavutettavuuden ja esteettömyyden parannukset	18
512 Aluerakennustyöt	19
513 Sisäänkäynnit	19
514 Kirkkosali ja pääkuori	19
515 Kappelit	20
516 Ursulan kappelin kokoontumistilat	21
517 Etelälehteri	22
518 Sakasti ja ruiskuhuone	23
519 Kuoriurut	23
52 Konservointi ja pintakäsittelyt	24

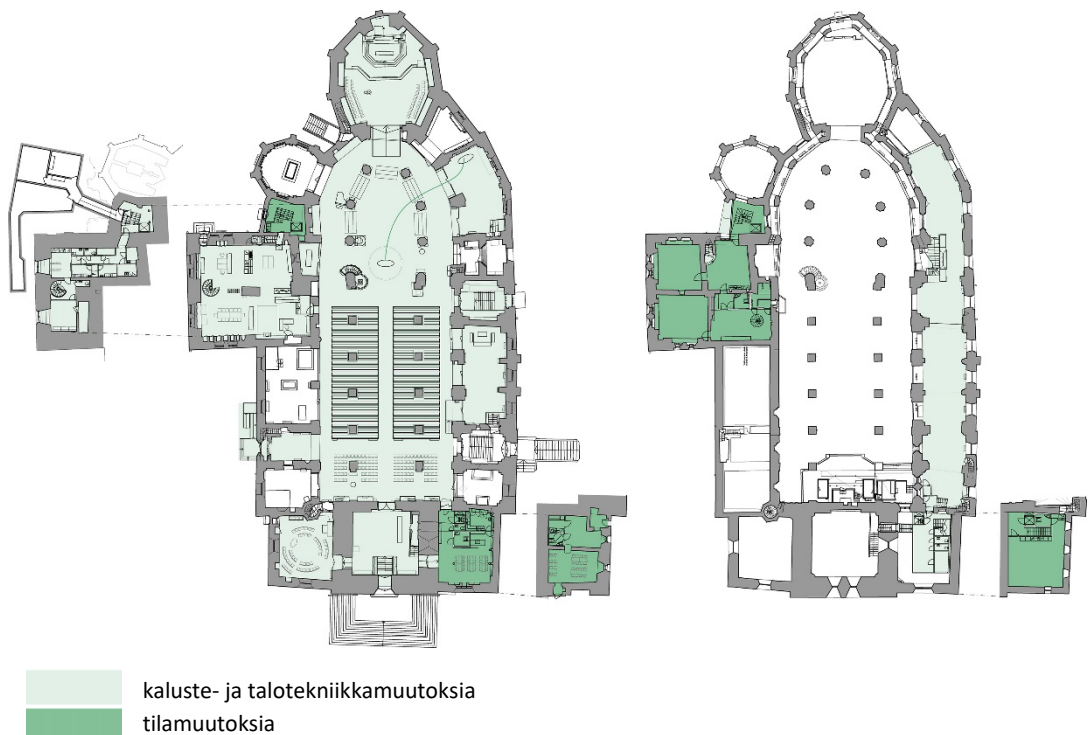
521	Rapatut pinnat	24
522	Maalatut pinnat	25
523	Ikkunat	25
524	Lattiat	26
525	Penkit	26
526	Engelin aikaiset kiinteään sisustuksen pinnat	26
527	Hautamuistomerkit	26
528	Ovet	26
529	Rautaportit	26
53	Irtaimisto, kalusteet ja taidehankinnat	27
531	Nykyiset kalusteet ja irtaimisto	27
532	Kalustehankinnat	27
533	Kirkkoketekstiilit	27
534	Taidehankinnat	27
54	Talotekniset työt	28
541	LVIA-tekniikka	28
542	Sähkö- ja tietotekniikka	29
543	AV-tekniikka	31
55	Paloturvallisuussuunnitelma	33
56	Akustinen suunnittelu	34
6	Suunnitteluvaiheen jatkotoimenpiteet	35
61	Lisätutkimus- ja selvitystarpeet	35
62	Hankesuunnitteluvaiheen avoimet suunnitteluhankkeet	36
7	Viranomaistoimenpiteet	36
71	Rakennussuojelu ja muinaismuisto	36
72	Rakennuslupamenettely	36
73	Pelastusviranomaisen	37
74	Rakennuslain tulkinnat	37
8	Hankkeen riskit	37
9	Kustannusarvio	38
10	Aikataulu ja vaiheistus	39
11	Rakentamisvaiheen toteutus ja aikataulu	39
	Liiteluettelo	41

Tiivistelmä

Turun tuomiokirkon sisätilojen peruskorjauksen suunnittelu on käynnistynyt. Katedraalin edellisestä peruskorjauksesta on kulunut lähes 50 vuotta. Hanke sisältää väistämättömiä taloteknisiä kunnossapitokorjauksia ja toiminnallisia muutoksia osallistavan ja monimuotoisen jumalanpalveluselämän ja kokoontumisen käyttöön. Tavoitteena on vieraanvarainen ja saavutettava pyhäkkö. Esteettömyyttä parannetaan sekä kirkkopihalla että sisätiloissa. Kirkkosalin ja pääkuorin toiminnallisuutta parannetaan säilyttäen samalla pääkäytävän ikoninen näkymä lähes ennallaan. Monikäyttöistä uutta kokoontumistilaa rakennetaan Ursulan kappeliin ja sakastin toiseen kerrokseen. Hankkeeseen sisältyy arkeologisena kaivauksena toteutettavia aluerakennustöitä, tilamuutoksia ja korotus.

Suunnittelun lähtökohtana on Tuomiokirkon monisatavuotiseen kulttuuri- ja rakennushistoriaan perustuva ikoninen arvo, joka ilmenee katedraalin nykyisessä muodossa, tiloissa, rakennustavoissa ja -materiaaleissa sekä irtaimistossa. Toiminnalliset parannukset ja muutokset toteutetaan säilyttäen Tuomiokirkon historiallinen todistusvoima, eriaikaisia kerrostumia ja arkkitehtuurin olennaiset piirteet.

Peruskorjauksen hankesuunnitelma kokoaa rakennushankkeen perusteet viranomaismenettelyitä, hankintamenettelyitä ja päätöksentekoa varten. Se esittää Tuomiokirkon käyttösuunnitelman ja kuvaa rakennus- sekä taloteknisten korjausten periaatteet. Hankesuunnitelmaselostusta on täsmennetty 29.5.2024 päivätystä hankesuunnitelmaluonnoksesta saatujen lausuntojen perusteella. Suunnittelu jatkuu yleis- ja toteutussuunnitteluvaiheilla, joiden tuloksena yksityiskohtaiset rakennussuunnitelmat valmistuvat. Rakentamisen on tarkoitus alkaa keväällä 2026. Peruskorjattu kirkko otetaan käyttöön adventtina 2028.

Kuva 1. Tärkeimmät muutosalueet merkitty pohjapiirustukseen värillä

1 Johdanto

11 Hankkeen taustat

Tuomiokirkon peruskorjauksen tarve on ilmeinen. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto perusti syksyllä 2021 Tuomiokirkon peruskorjauksen ohjausryhmän ja alkuvuodesta 2023 peruskorjauksen rakennustoimikunnan ohjaamaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan peruskorjauksen.

Kirkon rakenteiden ja taloteknisten järjestelmien kuntokartoituksen perusteella kirkon rakenteet ovat hyvässä kunnossa, mutta 1970-luvulle ajoittuvien taloteknisten järjestelmien käyttöikä on päättymässä. Erityisen huono tilanne on sähköjärjestelmillä, joiden vanhentunut ja nykyisessä käytössä puutteellinen tekniikka voi lisätä turvallisuus- ja jopa tulipaloriskejä. Kirkon nykyiset tietotekniset järjestelmät on otettu käyttöön vailla kokonaisvaltaista suunnittelua.

Teknisten korjaustarpeiden lisäksi on tilojen käyttötapa ja käyttöön kohdistuvat tarpeet muutoksessa. Tuomiokirkossa oli viime vuonna 2023 yli 250 000 vierailijaa, joista noin 100 000 osallistui tilaisuuksiin ja messuihin. Tuomiokirkko houkuttelee kävijöitä. Kirkon korkea käyttöaste asettaa tiloille erityisiä ja erilaisia tarpeita.

Peruskorjauksen hankesuunnitelma on valmistunut. Se esittää hankkeen tavoitteet, käyttösuunnitelmat ja teknisten järjestelmien korjaustarpeet, sekä alustavan aikataulun ja kustannusarvion. Hankesuunnitelma kuvaa kirkon tila- ja kalustusmuutokset ja korjaukset, joiden tavoitteena on osallistavan, yhteisöllisen ja monimuotoisen jumalanpalveluselämän ja kokoontumisen tukeminen sekä vieraanvarainen ja saavutettava katedraali, jonka historiallinen ainutkertainen todistusvoima kirkastuu ja monisatavuotinen jumalanpalveluskäytön perinne jatkuu.

12 Yhteistoiminta

Turun tuomiokirkon peruskorjauksen ohjausryhmään kuuluvat ryhmän puheenjohtaja Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherra, tuomiorovasti Aulikki Mäkinen, Åbo svenska församlingin kirkkoherra Mia Bäck, seurakuntayhtymän talous- ja kehittämisjohtaja Timo Laakso sekä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän kiinteistöjohtaja, jonka virassa toimi vuoden 2023 loppuun asti Seppo Kosola, vuoden 2024 alusta Kalle Luoma. Tuomiokapitulin edustaja on lakimiesasessori Matleena Engblom, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston edustajat Lauri Palmunen, Siv Sandberg ja Maria Ranne. Sirkka-Liisa Jetsonen on Museoviraston nimeämä ohjausryhmän jäsen. Kulttuuriperintöasiantuntija Laura Ruohonen edustaa seurakuntayhtymää ja toimii ohjausryhmän sihteerinä.

Rakennustoimikunnan puheenjohtajana toimii kiinteistöjohtaja Kalle Luoma. Muut jäsenet ovat tuomiorovasti Aulikki Mäkinen, kirkkoherra Mia Bäck, seurakuntayhtymän kiinteistökehityspäällikkö Mikko Artukka, kulttuuriperintöasiantuntija Laura Ruohonen, yhteisen kirkkoneuvoston edustaja

Seppo Muurinen, Åbo svenska församlingin seurakuntaneuvoston edustaja Petra Lindblad sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvoston edustaja Maija Palonheimo. Sihteerinä toimii seurakuntayhtymän rakennuttajasihteeri Matilda Isotalo-Paananen. Rakennustoimikunnan kokouksiin osallistuvat myös rakennuttajakonsultti Markku Könnö ja pääsuunnittelija Hanna Lyytinen.

Hankesuunnitelma on koottu yhteistyönä seurakunnan kiinteistötoimen edustajien, Kalle Luoman, Laura Ruohosen ja Mikko Artukan, Tuomiokirkkoseurakunnan tuomiorovasti Aulikki Mäkisen ja Åbo svenska församlingin kirkkoherran Mia Bäckin, suunnittelijaryhmän ja rakennuttajakonsultin toimesta. Pääsuunnittelija vastaa lopullisen hankesuunnitelmaraportin koonnista. Suunnittelualakohtaiset tarkemmat selostukset ja piirustukset ovat liitteinä. Rakennuttajan, käyttäjän ja suunnittelijoiden yhteystiedot ovat liitteessä 2.

Suunnitteluprosessi on ollut osallistava ja avoin. Käyttäjiä, seurakuntalaisia ja eri sidosryhmiä on kuultu sekä valmistelu- että varsinaisessa hankesuunnitteluvaiheessa.

Hankesuunnitelmaluonnos on esitelty työntekijöille ja luottamushenkilöille. Hankesuunnittelun loppuvaiheessa järjestettiin kaikille avoin yleisöinfo. Tuomiokirkon peruskorjausprosessin etenemistä voi seurata jatkuvasti päivittyvästä blogista. Yleisöpalautetta hankesuunnitelmasta on voinut antaa toukokuun 2024 loppuun asti.

Keväällä 2024 järjestettiin kolme työpajapäivää, joihin osallistuivat tilaajan, eri käyttäjäryhmien, Museoviraston ja konsulttien edustajat. Työpajoissa käsiteltävät aiheet olivat käytön visiot, käytön tilat sekä talotekniikka ja arvottaminen.

Hankesuunnitteluvaiheessa suunnittelukokouksia ja seurantapalavereita on pidetty yhteensä kahdeksan.

Turun tuomiokirkkoseurakunnan ja Åbo svenska församlingin seurakuntaneuvostot, seurakuntayhtymän vammaisneuvosto ja liturginen konsultti Mika Pajunen ovat lausuneet hankesuunnitelmaluonnoksesta. Lausuntojen huomiot on lisätty tähän lopulliseen hankesuunnitelmaan.

13 Asiakirjat ja aineistot

Tämä selostus piirustus- ja selostusliitteineen taustoittaa ja kuvaa suunniteltavat rakennustoimenpiteet. Piirustusliitteen käyttösuunnitelmat havainnollistavat rakennustoimenpiteet. Kirkon rakennushistoria ja tilojen nykytilanneinventointi on koottu erilliseen rakennushistoriaselvitykseen.

Selostukseen on koottu seurakunnan esittämät ja hankesuunnittelussa esiinnousseet korjaus- ja muutostarpeet sekä tavoitteet. Hankesuunnitelma sisältää tämän selostuksen lisäksi hankesuunnitelmapiirustukset, tilakohtaisen suunnitelmaselostuksen, suunnittelualakohtaiset selostukset sekä kustannusarvion viimeisen sivun liiteluettelon mukaan.

Kirkon vanhat suunnitteluasiakirjat, suunnitelmat ja valokuvat on tallennettu, järjestetty suunnittelualoittain ja nimetty projektipankkiin.

Kirkko on laserkeilattu ja julkisivut kuvattu fotogrammetrisesti. Kuvausten perusteella on laadittu kirkon digitaaliset nykytilannepiirustukset DWG-muodossa. Nykytilannepiirustukset ovat liitteessä 6a. Tietomallia ei ole.

Arkkitehdit Freese & Schulman on laatinut Tuomiokirkon sisätiloista kattavan rakennushistoriallisen selvityksen, joka valmistui vuonna 2023. Selvitys keskittyy kirkon Turun palon jälkeiseen jälleenrakentamiseen ja 1900-luvun restaurointeihin. Selvitys ei käsittele kirkon lattian alla säilynyttä arkeologista kulttuuriperintöä. Painettu selvitys on nähtävillä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän palvelupisteessä ja Tuomiokirkon infopisteessä sekä tämän hankesuunnitelman liitteessä nro 1.

Liturginen konsultti Mika K T Pajunen on laatinut kirkon kehittämisen teologisen selvityksen. Selvitys on luettavissa Turun Tuomiokirkon peruskorjauksen verkkosivuilla ja on tämän hankesuunnitelman lähtötietoselvitys.

Peruskorjauksen hankesuunnitteluvaiheessa on tutkittu uusien kuoriurkujen rakentamismahdollisuuksia. Arkkitehtitoimisto NOAN on laatinut selvityksen Turun tuomiokirkko – lehteriurkujen laajennus 13.3.2023, jossa esitetään alustava tilavaraus kuoriuruille. Museoviranomainen on antanut lausunnon selvityksestä.

2 Kohde

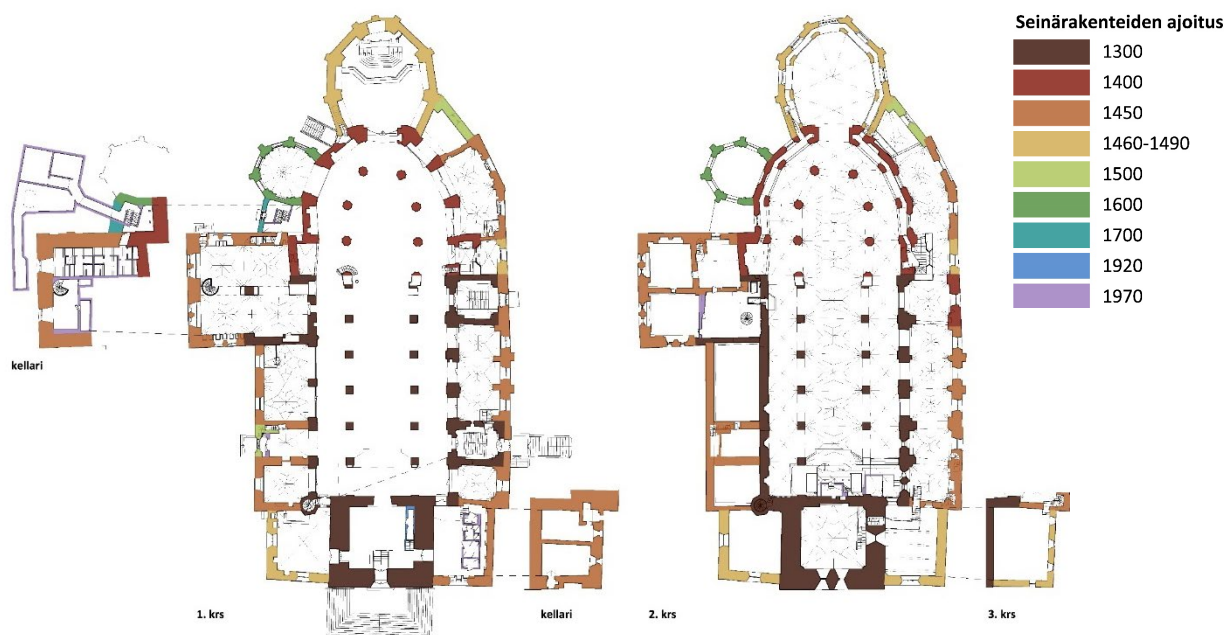
21 Kuvaus

Turun tuomiokirkko on seissyt Turun kaupungin keskustassa Unikankareen kukkulalla vuodesta 1300. Se kuuluu Suomen vanhimman keskiaikaisen kaupungin keskiaikaiseen ydinalueeseen, joka oli vuoteen 1812 maamme hallinnollisen, uskonnollisen, akateemisen ja kulttuurielämän keskus.

Kansallispyhäkköä on laajennettu useassa vaiheessa. Ensimmäinen kolmilaivainen hallikirkko muurattiin tiilestä. Se holvattiin 1460-luvulla basilikaksi keskilaivan seinämuureja korottamalla Petrus Muratorin, Pietari Kemiöläisen johdolla. Nykyinen pääkuori, alkuaan Kaikkien pyhien kappeli rakennettiin 1480-luvulla. Tiilibasilikan ulkomuoto täydentyi keskiajan loppuun mennessä sivukappeliin yhtenäisellä rivistöllä. Sivulaivoihin avautuvat pyhimysten alttareille omistettut kappelit muutettiin 1600-luvulla mahtimiesten hautakappeleiksi. 1600-luvulla pääkuorin viereen rakennettiin Kankaisten kappeli. Kirkon nykyinen ulkohahmo C.L. Engelin suunnitteleminen länsitornin huippuineen on peräisin Turun palon jälkeiseltä ajalta.

Länsitornillisen tiilibasilikan itäpäähän liittyy kahdeksankulmainen kuoriossa. Kolmilaivaisen kirkkosalin leveässä keskilaivassa on tähtiholvit. Pilarit ovat kirkon vanhimmassa länsiosassa neliskulmaiset, piispa Hemmingin aikana rakennetussa, saarnastuolin itäpuolella olevassa osassa kahdeksankulmaiset.

Kiinteä sisustus ajoittuu Turun palon jälkeiseen aikaan. Kirkkosalin ja pääkuorin kiintokalustus sekä useimpien kappeleiden seinämaalaukset ajoittuvat 1800-luvulle. Kirkkoon tuli keskuslämmitys 1920-luvun laajassa korjauksessa, jota edelsi perusteellinen rakennusarkeologinen tutkimus ja dokumentointi. Viimeisin peruskorjaus toteutettiin vuosina 1978–1979 arkkitehtien Pekka Pitkänen ja Ola Laiho johdolla. Kirkon nykyinen talotekniikka ajoittuu pääosin tähän 1970-luvun lopun korjaukseen.

22 Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot ja suojelu

Turun tuomiokirkko on suojeltu Kirkkolailla (1054/1993). Suojelu koskee rakenteiden ja tilojen lisäksi myös kiinteää sisustusta ja siihen liittyviä maalauksia ja taideteoksia. Korjaus- ja muutostöistä tulee pyytää museoviraston lausunto.

Kirkko sijaitsee keskiaikaisen Turun vanhalla asemakaava-alueella, joka on määritetty kiinteiksi muinaisjäännöksi. Muinaismuistolaki (295/63) edellyttää, että kiinteät muinaisjäännökset otetaan huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa.

Tuomiokirkko kuuluu muinaismuistoalueeseen 853–42 Turku, joka on keskiajalta 1600-luvun alkuun mennessä muodostunut historiallisen ajan maanalaisia kulttuurikerrostumia sisältävä kaupunkialue. Osana Turun historiallista ydinaluetta Tuomiokirkko kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. (RKY 2009).

23 Perustiedot

kohde	Turun tuomiokirkko
osoite	Tuomiokirkkonkatu 1, 20500 Turku
omistaja	Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä
käyttäjä	Tuomiokirkkoseurakunta, Åbo svenska församling
kiinteistötunnus	853-514-43-3
asemakaava	voimassa oleva asemakaava 1/1897
rakennusvuosi	~1300-1500
käyttötarkoitus	kirkko, kokoontuminen
paloluokka	P1 (rakennuslupa 30.5.2008)
kerrosluku	1 (3)
Talotekniset järjestelmät	
-	kaukolämpö, vesikiertoinen lämmönjakelu konvektoreilla ja radiaattoreilla
-	poistoilmanvaihto

laajuustiedot

tontin ala	10429 m ²	
kerrosala	4745 m ²	
huoneistoala	3718 m ²	
-	1. krs	2372 m ²
-	sakasti	200 m ²
-	lehteri	321 m ²
-	sakastin ullakko	137 m ²
-	Ursulan ullakko	93 m ²
-	kellarikerros	114 m ²
-	urkuparvi	105 m ²
tilavuus	67500 m ³	
lämmin tilavuus	42180 m ³	

henkilömäärä

Voimassa oleva kokoontumislupa vuodelta 1948: suurin sallittu henkilömäärä 1200 (kirkkosali 900, tarkk'ampujain kappeli 100, sakaristo 200 henkeä).

3 Käyttö

31 Kuvaus

Kirkon käyttöaste on korkea. Vuonna 2023 Tuomiokirkon tilaisuuksiin osallistui 97297 henkilöä, ja muita vierailijoita oli 156507. Yhteensä kävijöitä oli 253 804 henkilöä.

Kirkossa järjestetään viikoittain 6–10 jumalanpalvelusta, joista useimmat ovat ehtoollismessuja, konsertteja ja muita julkisia tilaisuuksia sekä rajattuja toimitus- ja sielunhoitokeskusteluita, jokaviikkoisia kuoroharjoituksia, musiikkileikkikouluja ja kokoontumisia. Kirkko toimii pyhiinvaelluskeskuksena ja siellä on Tuomiokirkkomuseo.

Jumalanpalvelusten ja tilaisuuksien osallistujamäärä vaihtelee hyvin pienestä hyvin suureen. Arkipäivien viikkomessujen ja tilaisuuksien osallistujamäärä on joskus pieni. Sunnuntain päämessussa käy useita satoja seurakuntalaisia. Toimitus- tai sielunhoitotapaamisissa on seurakunnan työntekijän lisäksi paikalla yksi tai kaksi henkilöä. Kirkkosalin yleisömäärää joudutaan rajoittamaan useasti kirkkovuoden aikana. Suosituimpia tapahtumia ovat kirkkovuoden tärkeimmät juhlapyhät, Kauneimmat joululaulut, Lucian päivän tilaisuudet ja suositut konsertit. Tuomiokirkko on avoinna joka päivä klo 9–18 satunnaisille vierailijoille, turisteille ja pyhiinvaeltajille.

Suurimmat haasteet kirkon tilojen käytölle ovat samanaikaiset tapahtumat ja peräkkäiset suuret tilaisuudet. Valmistautumisen tilat sakastissa ovat ahtaat, kirkkosalin polygonaalikuorin, Tuomiokirkon 'stagen', muuttaminen uuteen tapahtumaan, kuten esimerkiksi kuorokorokkeiden kokoaminen ja purkaminen tai irtotuolien järjestely on hidasta ja erityyppisen samanaikaisen kokoontumisen aiheuttamat äänet ja melu häiritsevät. Tällaisia ovat esimerkiksi turistiryhmien saapuminen kirkkoon viikkomessun aikana ja useat peräkkäiset tilaisuudet tärkeimpinä juhlapyhinä.

31 Käyttäjät

Kirkko on Turun tuomiokirkkoseurakunnan ja Åbo svenska församlingin kotikirkko. Kansainvälinen seurakunta järjestää kirkossa englanninkielisen messun viikoittain. Sen lisäksi saksalaisen seurakunnan ja viittomakielisen seurakunnan messut vietetään Tuomiokirkossa sekä ranskankieliset vesperit. Kirkossa on vuoden aikana monia ekumeenisia jumalanpalveluksia, ja Åbo Akademin teologinen tiedekunta käyttää kirkkoa opiskelijoiden jumalanpalvelusharjoituksiin.

Tuomiokirkko on samalla myös piispankirkko ja Turun arkkihiippakunnan pääkirkko.

Arkkipiispanistuimen kautta kirkko on koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pääkirkko.

Hiippakunta järjestää siellä isoja messuja ja tapahtumia muutaman kerran vuodessa. Kirkko on musiikin ja muun elävän taiteen harjoitus ja esitystila. Kuorojen ja yhtyeiden koko vaihtelee pienestä suureen oratoriokuoroon, jossa on jopa 120 laulajaa. Kirkko on suosittu konserttisali.

Pyhiinvaelluskeskus on Turun kaupungin, arkkihiippakunnan ja Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän yhteistyöhanke.

32 Toiminta

Seuraavassa kuvataan Tuomiokirkon nykyistä toimintaa ja siihen liittyviä haasteita hankesuunnitteluvaiheen käyttäjäkuulemisten perusteella.

321 Jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset

Nykytilanne

Jumalanpalveluksia järjestetään viikoittain keskiviikosta sunnuntaihin (6–10 messua/ vko).

Sunnuntaina voi olla jopa viisi eri jumalanpalvelusta, joista osa pidetään samaan aikaan eri tiloissa.

Osallistujamäärät vaihtelevat tilaisuuksittain. Kirkkosali on täysi ja yleisön määrää joudutaan rajoittamaan useasti kirkkovuoden aikana. Tällaisia tapahtumia ovat kirkkovuoden tärkeimmät pyhät, Kauneimmat joululaulut, Lucian päivän tilaisuudet ja suositut konsertit. Kirkossa on useita viikoittaisia messuja ja tilaisuuksia, joihin osallistuu vain muutamia henkilöitä. Pienempiä jumalanpalveluksia pidetään kirkkosalin lisäksi pääkuorissa, Tarkk'ampujainkappelissa ja Pormestarin kappelissa. Lähes kaikki jumalanpalvelukset ovat ehtoollismessuja. Ehtoollista jaetaan useita eri pisteistä.

Kirkon pääalttari on pääkuorissa. Seurakunnassa on kokeiltu messualttarin toimivuutta kirkkosalin polygonaalikuorissa vuoden 2023 aikana. Altteri on lisäksi Mikael Agricolan lasten kappelissa, Pormestarin kappelissa ja Tarkk'ampujainkappelissa.

Tuomiokirkossa järjestetään kirkollisia toimituksia, kasteita ja vihkimisiä. Toimitukset ovat useimmiten pääkuorissa. Pääkuorin kastemaljan lisäksi kirkon takaosassa on keskiaikainen kastemalja, funtti, joka ei ole käytössä. Vaikka avioliittoon vihkiminen tapahtuu yleensä pääkuorissa, on häävään käytössä usein koko kirkkosali.

Haasteet ja tarpeet

Etäisyys kirkkosalin takapenkiltä pääalttarille on lähes 70 metriä. Jumalanpalveluselämän muutos osallistavammaksi ja yhteisölliseksi toteutuu, kun jumalanpalveluksen toimijat ja osallistuvat ovat lähellä toisiaan ja seurakuntaa. Tämän toteutumiseksi toiveena on messualttari kirkkosalin polygonaalikuorissa, helppokäyttöiset kuorokorokkeet ja uudet kuoriurut jumalanpalveluselämän mahdollistajina. Lasten kappelin kehittäminen osana jumalanpalveluselämää on tärkeää.

Ehtoolliselle tulee päästä esteettömästi ja ehtoollisen viettoon tulee sisältyä mahdollisuus pölvistymiseen. Kirkkoon toivotaan useampia kasteen toimituspaikkoja.

Monipuolistuva ja muunneltava jumalanpalveluselämä edellyttää toimivaa ja helppokäyttöistä esitystekniikkaa, eri tilaisuuksiin muunneltavaa irtokalustusta ja sen säilytystä, tilaa orkesterin soittimille soitinkoteloineen.

Puutteelliset varastotilat, kuorokorokkeiden ja irtokalusteiden säilyttäminen ja kuljettaminen sekä puutteelliset ja alimitoitettut valmistautumistilat haastavat nykyään etenkin vahtimestareiden resurssit ja työergonomian, ja rajoittavat tilaisuuksien järjestämistä.

Messualttarin sijoitusvaihtoehtoja polygonaali- eli seurakuntakuorissa on testattu viimeisen vuoden aikana Tuomiokirkossa. Kokeiluista on pyydetty palautetta seurakuntalaisilta ja toimittajilta. Mikael Agricolan ja pormestarin kappeleissa on kokeiltu väliaikaisella irtokalustuksella kappaleiden toimivuutta lasten kappelina ja pyhiinvaelluskeskuksena. Kokeiden tulokset on huomioitu hankesuunnitelmassa.

322 Julkiset kokoontumiset

Nykytilanne

Kirkkosalissa järjestetään viikoittain esittävän taiteen tapahtumia ja konsertteja sekä avoimia luentoja ja keskustelutilaisuuksia.

Haasteet ja tarpeet

Konserttien järjestämisen logistiset haasteet ovat samat kuin jumalanpalvelustoiminnassa. Lisäksi on tunnistettu tarve siirrettäville näytöille, joista on mahdollisuus seurata tilaisuutta istumapaikoilta, joista näkyvyys kirkkosalin esitystilaan on rajoitettu.

323 Rajatut kokoontumiset

Rajatuilla kokoontumisilla tarkoitetaan toimintaa, joka palvelevat säännöllistä ja erikseen varattavaa toimintaa. Kirkossa järjestetään monien erikokoisten kuorojen sekä laulu- ja soitinryhmien harjoituksia. Monet pienryhmät ja kerhot kuten esimerkiksi muskarit kokoontuvat kirkolla säännöllisesti. Tilaa tarvitaan myös uusille hengellisyyden muodoille kuten kristilliselle meditaatiolle ja joogalle.

Sielunhoito- ja toimituskeskustelutapaamiset ovat yksityisiä ja luottamuksellisia. Pappi päivystää kirkossa joka päivä klo 15–17 ja tarjoaa hengellistä tai sielunhoidollista apua.

Kirkolliset toimitukset ovat yksityisiä jumalanpalveluksia, joita halutaan juhlistaa perheen ja ystävien kanssa. Tarve etenkin kastekahvitukseen on lisääntynyt.

Kirkon pienryhmätyöskentelyyn sopivissa tiloissa järjestetään seurakuntien ja tuomiokapitulin kokouksia. Näitä ovat mm. henkilökunnan työpalaverit ja seurakuntaneuvoston sekä tuomiokapitulin kokoukset.

Haasteet ja tarpeet

Kirkkoon toivotaan monia eri toimintamuotoja palvelevia esteettömiä ja erilliskäyttöisiä kokoontumistiloja. Kokoontumistilojen tulee olla monikäyttöisiä. Ne tulee varustaa kokoontumiseen sopivalla esitystekniikalla, valaistuksella ja tietotekniikalla. Kalustuksen tulee olla muuntojoustavaa. Tiloissa tulee mahdollistaa tarjoilu.

Sielunhoito- ja toimituskeskusteluihin tarvitaan pieniä, äänieristettyjä ja turvallisia tiloja. Tilasta tulee olla varapoistumismahdollisuus uhkaavia tilanteita varten ja valvonta.

324 Tuomiokirkkomuseo

Nykytilanne

Turun tuomiokirkkomuseo on perustettu vuonna 1929 (Ursulan kappeli, Etelälehteri ja ”museokierros” alakerran kappeleissa), suljettu 1960 ja avattu uusittuna vuonna 1982 Etelälehterille. Viime vuosikymmenien aikana on alakerran kappeleissa ollut joitain näyttelyitä.

Museossa on kävijöitä noin 10 000 vuodessa. Museon uudistamista on suunniteltu viimeistään vuodesta 2018 lähtien mutta lähestyvän peruskorjauksen vuoksi suunnittelu on ollut jäissä.

Tuomiokirkkomuseon kokoelma sisältää Tuomiokirkon, Tuomiokirkkoseurakunnan ja koko Suomen kristilliseen historiaan liittyvää esineistöä 1300-luvulta alkaen. Vastaavaa kokoelmaa ei löydy Suomesta (esineiden ikä ja harvinaisuus). Nykyisin museossa on esillä noin 100 objektia, varastossa lisäksi satoja esineitä. Museon kokoelmaan kuuluu keskiaikaisia veistoksia, ehtoollisvälineitä ja muita kirkollisia esineitä, kirkkoketsteilejä, pyhäinjäännöksiä, hautavaatteita ja –asusteita, Suomen vanhimpia tiiliä tekijänmerkkeineen sekä muita rakennusfragmentteja.

Nykyisessä museossa on esillä rakennushistoria, katolisen ajan keskiaikainen esineistö, uuden ajan alun esineistö (1600–1700-luku) ja kirkkoketsteilit 1500-luvulta 1800-luvulle.

Haasteet ja tarpeet

Tuomiokirkkomuseon uudistamisen tarve on ilmeinen. Nykyinen museo ei vastaa esillepanoltaan ja tekniikaltaan nykyisiä odotuksia ja mahdollisuuksia. Museon kokoelmien säilytys siirtyy rakenteilla olevaan Turun kaupungin museokeskuksen uuteen kokoelmakeskukseen, mikä vapauttaa tiloja seurakuntatoiminnalle Ursulan ja sakastin ullakoille.

Tavoitteena on

- rakentaa nykyaikainen, ajassa elävä museo tarinallisemmalla otteella ja tukea kirkon sanomaa sisältäpäin.
- välittää tietoa ja tarinoita kristinuskon pitkästä traditiosta ja jatkumosta katsoen samalla tulevaisuuteen. Fokus esimerkiksi turkulaisen seurakuntaelämän historiaan, tekijään ja kokijaan
- toimia elämyksellisenä oppimisympäristönä
- käydä vuoropuhelua seurakunnan, teologian ja elävän uskon kanssa
- tavoittaa yleisönsä monipuolisesti, olla avoin ja saavutettava

Tuomiokirkkomuseon kehittämiseen liittyen on laadittu Museotyöryhmän mietintö 2023 (tallennettu hankkeen projektipankkiin).

325 Yleisön palvelu

Nykytilanne

Turun tuomiokirkko on erittäin suosittu käyntikohde.

Kirkon yleisöpalvelutilat, infopiste, kauppa wc:t ja vaatesäilytys, ovat tornihallin ja Ursulan kappelin ensimmäisessä kerroksessa. Ursulan kellarin Domcafe toimii Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkokahvitilana ja kesäkahvilana. Åbo svenska församling kirkkokahvittelee sakastissa.

Agricolan kappeli toimii lasten kappelina ja toimitilana. Käyttö mahdollista tilaisuuksien aikana. Pyhäkoulut. Lasten kappelin omatoimikäyttö tilaisuuksien ulkopuolella.

Pyhiinvaelluskeskus toimii Pormestarin kappelissa.

Pienimuotoisia näyttelyitä on järjestetty Kijkin kappelissa.

Haasteet ja tarpeet

Tärkeimmät vieraanvaraisuuden kehittämiskohteet ovat kutsuva, vieraanvarainen ja saavutettava aula toimivine aputiloineen ja opasteineen, kirkkokahvituksen ja kahvilatoiminnan parantaminen ja itsenäisen hiljentymisen mahdollistaminen. Tilat ja toiminnot ennen kirkkosalia merkittävässä osassa vieraanvaraisuutta.

Domcafe on suosittu, mutta ahdas. WC-tilan puute rajoittaa käyttöä ja avoinnapitoa.

Lasten ja perheiden vieraanvaraisuuden toiveet liittyvät lastenkappeliintiloihin. Toiveena olisi äänieristetty lastenkappeli, jossa olisi kuitenkin näköyhteys kirkkosaliin. Lastenhoidon huomioiminen (imettäminen, vaipanvaihto ja ruuan lämmittäminen) tulee huomioida sisäänkäynnin yhteydessä ja kokoontumistiloissa.

Pyhiinvaelluskeskus halutaan säilyttää.

Muita vieraanvaraisuutta lisääviä tunnistettuja tarpeita ovat kutsuva aula, kirkossa tapahtuva yhtäaikainen toiminta, kahvila ja myymälä, esteettömyys ja saavutettavuus, rauhallinen tila pysähtymiseen ja hiljentymiseen yksin tai yhdessä, elävä museo ja kirkkorakennuksesta luettava historia, näyttelyt ja taide, valaistus, äänimaailman rajaaminen, mahdollisuus kahvituksille eri tiloissa, vieraiden ja henkilökunnan tavaroiden turvallinen lukittava säilytys, säilytystila apuvälineille ja tilaa liikkumiseen apuvälineillä, yhtenäinen, harkittu ja tarkoituksenmukainen irtaimisto, jota voidaan käyttää eritilojen välillä.

326 Henkilökunnan työskentely

Kirkko on Tuomiokirkkoseurakunnan ja Åbo svenska församlingin työntekijöiden työpaikka. Toiminnan työntekijät, joita ovat papit, kirkkomuusikot sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijät, valmistautuvat tilaisuuksiin sakastissa ja työskentelevät kirkossa rajatun ajan. Toiminnan henkilöstöllä on varsinaiset työtilat molempien seurakuntien seurakuntataloissa.

Kirkko on kahdeksan vakituisen vahtimestarin ja kausityöntekijöiden kokopäiväinen työpaikka.

Vahtimestarien kolme päätyötehtävää ovat seuraavat:

- tilaisuudet ja niiden valmistelu
- kiinteistönhuolto ja siivous
- turistien ja vieraiden palvelu ja opastus

Sakasti toimii sekä vahtimestareiden työpisteenä, tilaisuuksiin valmistautumisen (pukeutuminen, hiljentyminen) tilana, kokoustilana. Yhteiskäytössä oleva työpiste näyttöpäätteineen. Henkilökunnan sosiaalitilat sijaitsevat sakastin kellarissa.

Haasteet ja tarpeet

Henkilökunnan työtilat sakastissa ja sen kellarissa ovat ahtaat ja riittämättömät. Sakastissa on usein paljon ihmisiä ja melua. Hiljentyminen ja keskittyminen on vaikeaa. Tarjolla ei ole keskusteluihin tai etäkokouksiin sopivia työtiloja.

Kirkkosalin varustaminen ja kalustaminen eri tilaisuuksiin on työlästä. Erityisesti kuorokorokkeiden kuljettaminen, kokoaminen ja purkaminen on työergonomisesti vaarallista. Monikäyttöisyyden lisääminen edellyttää säilytystilojen lisäämistä käyttötilojen yhteyteen. Irtaimen kalusteiden ja esineiden kuljettamiseen sakastista kirkkosaliin tulee löytää esteetön ratkaisu.

Tilojen nykyinen käyttö

Toiminta

● Jumalanpalvelukset
ja kirkolliset toimitukset

● Julkiset kokoontumiset

● Rajatut kokoontumiset

● Kirkkomuseo

● kokoelmien säilytys

Yleisön palvelu

● Info, kauppa, vaatesäilytys, wc:t

● kahvila, kirkkokahvit

● Lapset ja perheet,
pyhiinvaelluskeskus

Henkilökunnan työskentely

● Tilaisuuksiin valmistautuminen
ja näyttöpäätetyöskentely

● Sosiaalitilat

Infra

● Varastot ja huoltotilat

● Talotekniikka

Tilojen tuleva käyttö

Toiminta

● Jumalanpalvelukset
ja kirkolliset toimitukset

● Julkiset kokoontumiset

● Rajatut kokoontumiset

● Kirkkomuseo

● kokoelmien säilytys

Yleisön palvelu

● Info, kauppa, vaatesäilytys, wc:t

● kahvila, kirkkokahvit

● Lapset ja perheet,
pyhiinvaelluskeskus

Henkilökunnan työskentely

● Tilaisuuksiin valmistautuminen
ja näyttöpäätetyöskentely

● Sosiaalitilat

Infra

● Varastot ja huoltotilat

● Talotekniikka

4 Suunnittelutavoitteet

42 Toiminnalliset tavoitteet

Peruskorjauksen toiminnallisuuden suunnittelutavoitteet ovat seuraavat:

- Peruskorjauksen jälkeen Tuomiokirkko on elävän seurakunnan koti ja mahdollistaa monipuolisen jumalanpalveluselämän, joka huomioi hengellisyyden muutokset.
 - ➔ Jumalanpalveluselämän osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
 - ➔ Monimuotoisen jumalanpalveluselämän ja kokoontumisen mahdollistavat muuntuvat toimitilat
- Seurakunnan toiminta tulee kirkkoon.
 - ➔ Tilat ovat esteettömät ja saavutettavat.
 - ➔ Tilojen monikäyttöisyyden lisääminen: ”Mitä ikinä tehdään, tulee sen olla monikäyttöistä.”
 - ➔ Tilojen erilliskäytön ja samanaikaiskäytön mahdollistaminen
 - ➔ Erityyppisten toiminnan huomioiminen tilasuunnittelussa (suuret ja pienet tilaisuudet)
 - ➔ Monikäyttöisyyden edellyttämät varastotilat ovat käyttötilojen yhteydessä
- Tuomiokirkko on tulijoille vieraanvarainen ja työntekijöille hyvä ja turvallinen työpaikka.
 - ➔ Sekä vieraiden että työntekijöiden tilojen saavutettavuus ja esteettömyys
 - ➔ Vieraanvaraisuuden parantaminen
 - ➔ Työtilojen turvallisuuden ja työergonomian parantaminen

43 Rakennus- ja talotekniset tavoitteet

- energiatehokkuus ja hiilineutraalisuus
- rakennustekninen- ja paloturvallisuus
- nykyisen taloteknisen järjestelmän ajanmukaistaminen
- tarpeettomien taloteknisten laitteiden ja toimintojen purku
- Terveellisuuden ja käyttöturvallisuuden lisääminen

44 Restaurointitavoitteet ja -periaatteet

Rakennushankkeen lähtökohtana on Tuomiokirkon monisatavuotiseen kulttuuri- ja rakennushistoriaan perustuva ikoninen arvo, joka ilmenee katedraalin nykyisessä muodossa, tilassa, rakennusmateriaaleissa ja irtaimistossa. Monumentin historiallinen ominaisluonne ja eriaikaiset kerrostumat säilytetään. Kirkon historiaan perustuvan monumenttiarvon tunnistaminen ja olennaisten ominaispiirteiden sekä historiallisten rakenteiden säilyttäminen on lähtökohta kunnossapidolle ja muutoksille. Toiminnalliset parannukset ja muutokset toteutetaan säilyttäen Tuomiokirkon historiallinen todistusvoima ja arkkitehtuuri.

5 Suunnitteluohjelma

51 Toiminnalliset ja rakennustekniset toimenpiteet

Käyttösuunnitelmat ja rakennustekniset muutokset kuvataan seuraavassa tilaryhmiin jaetuissa alaluvuissa. Tilaryhmäkohtainen käyttösuunnitelmaselostusliite nro 4 taustoittaa muutostarpeita tarkemmin ja esittää jatkosuunnittelussa huomioitavat yksityiskohtaiset suunnittelutarpeet. Hankesuunnitelmaesitys (liite 5), nykytilannepiirustukset (liite 6a) ja hankesuunnitelmapiirustukset (liite 6b) esittävät muutokset valokuvoin, havainnekuvin ja piirustuksin.

511 Saavutettavuuden ja esteettömyyden parannukset

Saavutettavuutta parannetaan uuden talo- ja tietotekniikan avulla ja opastuksella. Esteettömyyttä lisätään kulkuturvallisuutta parantamalla ja fyysisiä esteitä poistamalla.

Saavutettavuus

Saavutettavuutta parannetaan äänentoistolla, kuvantoistolla, valaistuksella ja opastuksella. Jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuudet audiovisuaalisen tekniikan hyödyntämiseen kuulemisen ja näkemisen sekä hahmottamisen parantamiseen sekä kirkossa että virtuaalisesti. Tunnistettuja tarpeita ovat näyttöjen tarve esitystilaisuuksissa, konserteissa ja messuissa mm. virsinäyttöinä.

Kirkon opastusjärjestelmä uusitaan. Erityistä huomiota kiinnitetään esteettömien reittien opastamiseen sekä sisä- että ulkopuolella. Opasteissa huomioidaan näköesteisten tarpeet (kohokirjaimet) ja monikieliset tarpeet. Eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioidaan myös ennakkoviestinnässä ja tiedotuksessa.

Esteettömyyden parantaminen

Ulkona kirkon pohjoispuolella muokataan kulkutien ja pohjoiseteisen ja ruiskuhuoneen sisäänkäyntien edustan pinnan korkeuksia enimmäiskaltevuuteen 1:20 ja korvataan maanpinnan nupu- ja noppakiveystä kivilaatoilla itsenäisen kulun mahdollistamiseksi nykyohjeiden perusteella. Jatkosuunnittelussa tutkitaan mahdollisuutta toteuttaa reitille esteettömyysvaatimusten mukaiset lepotasanteet. Myös käsijohteiden sijoittamista reitin reunoille tutkitaan. Pohjoiseteisen ja ruiskuhuoneen sisäänkäyntien yhteyteen toteutetaan molempiin esteetön pysäköintipaikka.

Kirkon pääsisäänkäynnin portaikkoa ei muuteta. Hankesuunnitteluvaiheessa tutkittiin vaihtoehtoisen esteettömän kulkutien toteuttamista etelästä pääsisäänkäynnin portaikon editse pohjoiseteisen sisäänkäynnille. Esteetön kulku etelästä pohjoiseteisen sisäänkäynnille on mahdollista toteuttaa pinnantasauksia muuttamalla ja uusia tukimuureja rakentamalla. Eteläpuolen esteetön kulkureitti jätettiin pois hankesuunnitelmasta mutta säilytetään tulevaisuuden optiona. Ulkoalueen kaivut toteutetaan arkeologisena kaivuna. Esteettömien sisäänkäyntien ulko-ovet varustetaan

avausautomaatiikalla. Pääsisäänkäynti säilyy ennallaan. Pääoven avaamista pyritään keventämään mekaanisin keinoin esimerkiksi ovipumpun avulla.

Kirkon sisäpuolella toteutetaan esteetön kulkuyhteys kirkkosalista pääkuoriin, alttarille, sakastin jokaiseen kerrokseen sekä Pyhän ristin ja Pormestarin kappeleihin, ja tornihallista Ursulan kappelin toiseen ja kolmanteen kerrokseen ja etelälehterille. Kulkureitit toteutetaan pääosin luiskaamalla purkamatta nykyistä lattiapintaa. Ursulan kappeliin ja ruiskuhuoneeseen rakennetaan hissi. Ruiskuhuoneen hissi palvelee sakastin kellarin henkilökuntatiloja, pääkerrosta ja toisen kerroksen kokoontumistiloja.

512 Aluerakennustyöt

Ursulan kellarin nykyistä kahvilana toiminutta tilaa laajennetaan tiilikellariin avaamalla nykyisen tynnyriholvin seinään uusi aukko. Tiilikellarin ulko-ovesta tulee poistumistie. Ulko-oven käyttöönotto edellyttää maanpinnan laskemista sisäänkäynnin edessä eteläjulkisivun puolella. Maanpinnan laskemisen myötä Ursulan kellarin kokoontumistilojen yhteyteen muodostuu uusi ulko-oleskelualue. Maanleikkaukset viimeistellään tukimuureilla sekä rakentamalla uusi kiviportaikko kirkon läntisen asehuoneen sisäänkäynnille Ursulan kappelin kulmaan. Kaivutyöt toteutetaan arkeologisena kaivuna.

513 Sisäänkäynnit

Tornihallin sisäänkäynti länsipäädyssä säilyy pääsisäänkäyntinä. Pääsisäänkäynnin rinnalla vahvistetaan pohjoiseteisen esteettömän sisäänkäynnin merkitystä ja houkuttelevuutta. Kirkkosalin takaosasta poistetaan kiinteät penkit ja näin muodostuu laajempi sisäänkäyntialue, joka yhdistää tornihallin ja pohjoisen sisäänkäynnin toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Ruiskuhuoneen sisäänkäynti muutetaan esteettömäksi. Asehuoneiden sisäänkäynnit säilyvät ennallaan, itäiseen asehuoneeseen suunnitellaan säilytystilaa. Pohjoispuolen itäisen sisäänkäynnin korjaussuunnittelussa huomioidaan poistumistievaatimukset ja sisäänkäynnin käyttö tekniikan kuljetukseen TV-kuvauksissa.

514 Kirkkosali ja pääkuori

Kirkkosalin takaosasta poistetaan kiinteät penkit, etuosan polygonaali- eli seurakuntakuoria muutetaan palvelemaan paremmin osallistavaa monimuotoista jumalanpalveluselämää ja pääkuori alttarikaiteineen säilytetään kirkon pääalttarina.

Kirkkosalin takaosan monikäyttöisyyttä lisätään poistamalla kiinteät penkit ja niiden puurakenteinen korokelattia lämmittiminen sekä varaamalla tilaan irtokalusteet. Keskiaikainen kastemalja, funtti, tuodaan esiin ja varustetaan sisämaljalla kastekäyttöä varten. Vastakkaiselle eteläpuolelle suunnitellaan uusi kynttelikkö. Tornihallin aukkoon suunnitellaan ovet, joilla kirkkosali voidaan rauhoittaa tornihallin ääniltä.

Seurakuntakuori toimii kirkon tapahtumien näyttämönä ja viikkojumalanpalvelusten messualttarina. Kuoriin suunnitellaan siirrettävä kastemalja ja alttaripöytä, jonka sijainti merkitään kivilattian ladonnalla. Kuorin lattian nykyisten kalkkikivilaattojen ja historiallisten hautakivien järjestys

suunnitellaan uudelleen huomioiden uuden messualttarin sijainnin lisäksi hautakivien yhteys lattian alla säilyneisiin hautaholveihin ja Tuomiokirkon hallikirkkovaiheen ulkoseinämuurin sijainti lattiassa. Suurissa messuissa ja konserteissa alttaripöytä siirretään Pyhän ristin kappeliin lasten kappelin käyttöön. Uuden kastemaljan ja taidehankintana toteutettavan kastepuun sijainnit tarkentuvat jatkosuunnittelussa. Kuoriurut uusitaan erillishankkeessa.

Kuorokorokkeet uusitaan lattiaan upotettuina, saksinostinmekaniikalla lattiasta käyttöön nostettavina lavanostimina. Lavat päällystetään kalkkikivilaatoilla kirkkosalin lattiaan sovittaen. Korokkeiden upotussyvyys lattianpinnasta on 250–300 mm. Nostimet perustetaan teräsbetonilaatalla, joka tasaa nostimen painon laajalle alueelle. Upotusmahdollisuus selvitetään jatkosuunnittelussa.

Pääkuorin käytötapa ja kalustus pääosin säilytetään. Kulkuturvallisuutta parannetaan kirkkosalista kuoriin johtavalla kivipintaisella luiskalla ja poistamalla alttarikaiteen edustan porras. Seuraavassa suunnitteluvaiheessa luiskan rinnalle suunnitellaan portaat. Portaat ja luiska varustetaan irrotettavilla käsijohtimilla. Alttarikoroke ja alttaripöytä uusitaan. Alttaripöydän toteuttamista palvelemaan seurakuntalaisia suurissa jumalanpalveluksissa nykyisellä 'versus orientem' ratkaisulla, jossa alttari on vasten kuorin itäpäädyn alttarilaitetta, ja pieniä, pääkuorissa tapahtuvia toimituksia ratkaisulla, jossa alttaripöytä irrotetaan takaseinästä ja liturgi toimittaa messun kasvot seurakuntaan päin 'versus populum' periaatteella, tutkitaan jatkosuunnittelussa. Esimerkiksi kiskoilla liikuteltavan, siirrettävän alttaripöydän ja korkeussäädettävän alttaripöydän toteutusmahdollisuudet selvitetään.

Jatkosuunnittelussa varaudutaan tutkimaan alttariratkaisua työmalleilla. Pääkuorin äänentoisto ja valaistus uusitaan.

515 Kappelit

Mikael Agricolan, Pormestarin ja Tigerstedt-Wallénstjernan kappelit liittyvät kirkkosaliin ja toimivat jumalanpalveluselämän ja muun toiminnan käyttötiloina kuten myös Tarkk'ampujain kappeli, jota voidaan käyttää samanaikaisesti kirkkosalin tilaisuuksien kanssa. Kirkkosaliin sivulaivojen kautta liittyvissä Kijkin, Tavastin, Gezeliuksen, Kankaisten, Tottin ja Ståhlhandsken hautakappeleissa ei järjestetä toimintaa eivätkä ne ole avoinna yleisölle.

Pääosa kappeleista ajoittuu kirkon 1400-luvun kerrostumaan. Niiden seinä- ja holvimaalaukset ajoittuvat pääosin 1800-luvulle.

Mikael Agricolan eli Pyhän ristin kappeli

Kaksiosainen tähtihoivattu Mikael Agricolan kappeli on peräisin 1450-luvulta. Kappelin lattiassa on kalkkikivilaattoja ja historiallisia hautakiviä nostorenkaineen. Hautakivissä on liuskoittuvaa kiviainesta. Kappelin holveissa ja seinissä on poikkeuksellisen rikkaat keskiaikaiset maalaukset. Seinillä on kopoa maalausfragmenteissa.

Viime vuodet Mikael Agricolan kappeli on toiminut lasten kappelina. Kappelin kalustuksena on levyrakenteinen alttarikaappi ja kiinteä alttaripöytä 1970-luvulta itäpäädyn seinää vasten.

Pyhän ristin kappelia kehitetään lastenkappelinä. Sen holviaukon kynnyksen kalkkivilattiaa madalletaan esteetöntä kulkua varten. Suurissa messuissa ja tapahtumissa siirretään seurakuntakuorin alttari kappelin itäpäätyyn. Tila jaetaan kappeli- ja lasten toimintatilaksi muunneltavalla yksilöllisellä kalustuksella, jonka suunnittelussa huomioidaan muunneltavuus ja toiminnan säilytystarpeet. Huoneakustiikkaa vaimennetaan lastentilan kalustukseen suunniteltavilla matoilla.

Pormestarin kappeli

Keskiaikaisperäinen kappeli on pinta-alaltaan suurin Tuomiokirkon kappeli. Kappelin pinnat ajoittuvat 1920-luvun restaurointiin, alttari polvistumiskaiteineen 1970-luvun peruskorjauksesta. Pormestarin kappelissa on viime vuosina toiminut pyhiinvaelluskeskus, jonka sekalainen kalustus on uutta.

Pormestarin kappeli säilyy kokoontumiskäytössä ja jumalanpalvelustilana. Esteetöntä kulkua varten rakennetaan läntiseen holviaukkoon kivirakenteinen kalkkivilipintainen luiska ja tasanne irrotettavine kaiteineen.

Kappelin toiminnallista jakoa alttaripäädyn kappeliin ja pyhiinvaelluskeskuksen muuhun toimintaan selkeytetään kalustuksella. Nykyinen alttari kaiteineen säilytetään, kunnostetaan ja niiden pehmusteet uusitaan. Alttaripöydän teräsrunkoa madalletaan. Pöytään suunnitellaan uudet alttaritekstiilit. Muu kiinto- ja irtokalustus uusitaan.

Tigerstedt-Wallenstjernan kappeli

Yleisölle avoin kappeli tarjoaa mahdollisuuden hiljentymiseen. Kappeliin ei kohdistu toiminnallisia tai rakenteellisia muutostarpeita. Sen talotekniikka ja valaistus uudistetaan.

Tarkk'ampujan kappeli

Tarkk'ampujain kappeli toimii erilliskäyttöisenä kokoontumistilana, jossa järjestetään jumalanpalveluksia, toimituksia sekä musiikin harjoitusta. Tilaan on oma sisäänkäynti tornihallista ja kulkuyhteys suoraan kirkkosaliin.

Tarkk'ampujain kappeli säilyy erilliskäyttöisenä kokoontumis- ja jumalanpalvelustilana. Sen irt- ja kiintokalustus uusitaan muuntuvana ja siirrettävänä. Nykyinen alttari ja sen tiilikoroke puretaan. Nykyiset urut säilytetään, niiden ulkoverhoilu uusitaan.

Hautakappelit

Hautakappeleihin ei kohdistu toiminnallisia muutoksia. Kappeleiden talotekniikkaa uudistetaan ja valaistusta parannetaan.

516 Ursulan kappelin kokoontumistilat

Ursulan kappelin kantavat ulkomuurit ovat keskiaikaiset, betoniset väli- ja yläpohjarakenteet ajoittuvat 1920-luvun muutoksiin ja lattian kivilaatat, porrassillat etelälehterille ja wc-tilat 1970-luvun korjauksiin. Kappelin sisätiloja on muutettu vuosisatojen kuluessa useissa vaiheissa, mistä muistona on ulko- ja väliseinien pinnassa näkyvät holvausten, aukkojen ja välipohjakannattahien kolot sekä muurisyvennykset eli komerot.

Ensimmäisen kerroksen nykyiset WC-, aputilat, lattia sekä kulkusilta etelälehterille puretaan. Tiiliholvin ja ensimmäisen kerroksen välipohjaan rakennetaan uusi siirtolaatta kantamaan tilan kuormat tiiliholvin yli. Ursulan kappeliin rakennetaan etelälehterin tasolle uusi parvikerros, joka tuetaan pilarein ja uusilla kantavilla väliseinillä siirtolaatan päältä. Kappelin jokaiseen kerrokseen rakennetaan uusia kokoontumistiloja. Esteetön kulku hissillä toteutetaan ensimmäisestä kerroksesta kolmanteen asti.

Ursulan kellarin keskiaikaiset tiiliholvatut varastot yhdistetään uudella tiilestä holvatulla aukolla. Entiseen tiilivarastoon rakennetaan WC ja pieni keittiö. Tiilivaraston ulko-oven edustan maanpintaa madalletaan siten, että tiilikellarin ovi saadaan käyttöön. Maanpintaa tasataan oven edustalla kesäterassiksi. Ursulan kellari toimii jatkossa itsenäisenä kokoontumistilana, joka mahdollistaa kirkon päätiloista erillisen kokoontumisen.

Ensimmäisen kerroksen nykyiset WC- ja aputilat sekä kulkusilta etelälehterille puretaan. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitetaan kaksi WC-tilaa, joista toinen on esteetön, keittiö sekä monikäyttöinen kokoontumistila. Ursulan kappeliin rakennetaan uusi parvikerros, johon sijoitetaan yleisö-WC:t ja esteetön käynti etelälehterille. Kappelin ensimmäisen kerroksen uusi hissi-wc-keittiö-tarjoilutila -tilaryhmää kehitetään jatkosuunnittelussa nykyisen yleisö-wc tilan tapaan erilliseksi 'tila tilassa' -rakenteeksi, mikä tarkoittaa wc-keittiö-tarjoilutila -tilaryhmälle erillistä välikattoa. Tavoitteena on jättää näkyviin mahdollisimman paljon kappelin seinäpintoja ja niiden historiallisia fragmentteja myös ensimmäisen kerroksen uudistilojen ja toisen kerroksen parven välipohjan välillä. Hissi ja sen takana oleva tekniikkakuilu tulevat kuitenkin lävistämään Ursulan kappelin vapaan tilan. Parvikerroksen uusien tilojen massoittelua pyritään jatkosuunnittelussa keventämään siten, että parven välitaso hahmottuu kappelissa itsenäisenä vaaka-aiheena. Tavoitteena on, että kappelin seinäpinnat jäävät vapaiksi.

Kolmannen kerroksen fragmenttivarasto muutetaan kokoontumistilaksi. Sinne rakennetaan osittain esteetön wc ja kahvinkeittomahdollisuus. Kerrosten 1–3 välille rakennetaan uusi hissi.

Tiloihin rakennetaan uusi talotekniikka, jota varten käyttösuunnitelmassa esitetään varaus kellarista ullakolle johtava tekniikkakuilulle.

517 Etelälehteri

Etelälehteri sai nykyisen asunsa 1970-luvun korjauksessa, jolloin tähtihoivattujen pylväiden välisten tilojen muodostama galleriatyyppinen tila kalustettiin kirkkomuseoksi. Lehterin puulattiat avattiin ja uusittiin talotekniikka-asennuksia varten.

Etelälehterille rakennetaan esteetön kulku Ursulan kappelin uudelta osakerrokselta, ja tilaan rakennetaan valmiudet nykyaikaiselle esitys- ja tietotekniikalle sekä varaus vesipisteelle. Lehterin itäpäähän avataan näkymä Tottin kappelin tähtihoiviin ja maalauskoristeluun. Etelälehterin tuleva käyttö ja kirkkomuseon muoto ja laajuus ratkeaa jatkosuunnittelussa.

518 Sakasti ja ruiskuhuone

Sakastin pääkerroksen tilajärjestys säilyy, kellarin henkilökuntatilojen tilajärjestystä muutetaan ja toisen kerroksen nykyiset työtilat ja ullakon varastohuone 212 muutetaan uusiksi kokoontumistiloiksi. Sakastin ullakon uudistettaviin tiloihin rakennetaan esteetön kulku ruiskuhuoneen kautta.

Sakasti varustetaan nykyaikaisella esitys- ja tietotekniikalla, vesijohdot ja viemäri uusitaan ja huoneen kalustusta muutetaan. Asennuksia varten joudutaan sakastin kalkkikivilattioista avaamaan noin kolmannes. Lattian päälle rakennetaan esteetön kulkuluiska kirkkosaliin. Turun palosta säilynyt rautaovi säilytetään nykyisellä paikallaan, mutta se avataan pysyvästi sakastin suuntaan. Oviaukkoon suunnitellaan uusi nykyistä tiiviimpi, lukittava kulkuovi.

Sakastin kellarissa muutetaan tilajärjestystä ja avataan kulkuaukko taukhuoneeseen 004 ja puukeuhkutilan 003a väliin. Muutoksissa ei puututa kantaviin rakenteisiin.

Sakastin ullakkokerrokseen rakennetaan uusia kokoontumistiloja seurakunnan käyttöön. Ullakon tilat muutettiin 1970-luvun peruskorjauksessa konservoinnin työtiloiksi. Ne suunnitellaan monikäyttöisiksi työ- ja kokoontumistiloiksi. Kylmä varasto rakennetaan lämmitetyksi tilaksi uudella kylmän ullakon vastaisella betonirakenteisella yläpohjalla ja kevyillä väliseinillä. Uudet rakenteet käyttötapaosastoidaan ullakosta. Uuteen tilaan rakennetaan esteetön wc ja säilytystilaa. Kiintokaluste puretaan huoneesta 210. Uusi keittiökaluste rakennetaan aulaan 209. Kokoontumistilojen arkkitehtoninen ilme ja 1970-luvun betonitynnyriholvien tulevaisuus ratkaistaan jatkosuunnittelussa.

Ruiskuhuoneen 1970-luvulla uusitut ala-, ylä- ja välipohja sekä betoniportaot puretaan. Ruiskuhuonetta korotetaan ylöspäin sakastin toisen kerroksen tasolle noin 6 metriä, ja uuteen tilaan rakennetaan sakastin kellaria, pääkerrosta ja toista kerrosta palveleva uusi nykyistä leveämpi, kaksikaistainen porras ja hissi sekä tekniikkareitti. Laajennus jää sakastin räystäään alapuolelle keskiaikaisen ulkoseinän ja Kankaisten kappelin 1650-luvulle ajoittuvan ulkoseinän väliin. Sakastin ulkoseinän komeroon avataan uusi kulkuaukko porrashuoneesta kantaviin holvirakenteisiin puuttumatta. Kirkkosalin ikkunan alaosa jää osaksi ruiskuhuoneen sisäseinää. Ruiskuhuoneen korotuksen julkisivut suunnitellaan alisteisina viereisille, ruiskuhuoneen ulkoseinälinjasta ulkoneville sakastin ja Kankaisten kappelin rakennusmassoille. Julkisivuarkkitehtuurin tavoitteena on eleetön ja kirkon julkisivuarkkitehtuurille alisteinen muotokieli ja materiaalit.

519 Kuoriurut

Kirkkosalin seurakuntakuorin nykyiset urut uusitaan erillisenä hankkeena. Ne tulevat palvelemaan osallistavaa ja yhteisöllistä jumalanpalveluselämää. Uudet kuoriurut sijoitetaan lehteritasolle, jotta toiminnan tila kuorissa ei pienene. Urkujen siirrettävä soittopöytä sijoitetaan kuoriin lattialle.

Uusien kuoriurkujen sijoitusta ja kokoa selvitetään. Täysmittaiset koko kirkkoa palvelevat kuoriurut on mahdollista suunnitella kirkkosalin etuosan sivulaivoihin symmetrisesti pääkuorin aukon sivuille. Urkujen kuormat edellyttävät uusia tukirakenteita, jotka tullaan perustamaan nykyisille kantaville linjoille kiinnittämättä niitä olemassa oleviin keksiaikaisiin muureihin. Vaihtoehtona on pienemmät kuoriurut, jotka on mahdollista rakentaa toispuoleisina etelälehterin kaariaukkoihin nykyiselle galleria-

eli kuorikäytävälle ilman uusia lehteri- ja tukirakenteita. Uudet kuoriurut sovitetaan kirkon arkkitehtuuriin pääkuorin asemaa kirkkosalin ikonisessa päänäkyvässä vaarantamatta.

Kirkon urkuhankinnoista laaditaan erillisselvitys, jossa kuvataan kahden erikokoisen kuoriurkuvaihtoehdon lisäksi lehteriurut. Urkulehterin toiminnalliset ja tekniset korjaustarpeet selvitetään seuraavassa suunnitteluvaiheessa, kun kuoriurkujen toteutus on ratkennut.

52 Konservointi ja pintakäsittelyt

Turun Tuomiokirkon hankesuunnitelmaa varten rakennuksen sisätiloissa on tehty laajaa vauriokartoitusta. Kuitenkin tässä vaiheessa nostimia ja telineitä vaatineita pintoja ei ole kartoitettu, joten korkeiden holvien ja kattojen mahdolliset vauriot ovat kartoittamatta. Vauriokartoitus sisältää pääosan tärkeiden sisätilojen seinä- ja kattopinnoista, ovien, ikkunoiden, rautaporttien ja hautamonumenttien kartoituksen. Kartoituksessa ei ole käytetty nostimia eikä telineitä. Seinien yläosien ja korkeiden holvien kartoitus perustuu silmämääräiseen arvioon.

Vauriokartoituksen aikana on todettu, että Tuomiokirkon sisätilat ovat yleisesti ottaen varsin hyvässä kunnossa. Vauriot koostuvat pääosin kolhuista ja joistain rappausvaurioista. Pinnat ovat likaiset. Lika on paikoin kumuloitunut voimakkaasti esimerkiksi lämmityslaitteiden yläpuolelle ja oviaukkojen pieliin eli smyygeihin.

Kirkkosalin ja pääkuorin lämpötilaseuranta on aloitettu ja sitä jatketaan vuoden verran. Keskiaikaisissa tiloissa kuten esimerkiksi asehuoneissa on havaittu erittäin korkeita sisälämpötiloja (26–32°C), jotka vaikuttavat haitallisesti erityisesti puuesineiden kosteustasapainoon. Lämpötilaa hallitaan nykyään talon ulkopuolelta, eikä sitä voi säätää reaaliajassa. Lämpötila- ja kosteushallinta tulee saada optimaaliseksi esineistön ja maalipintojen säilyttämiseksi. Seurantaa tulisi lisätä moniin tiloihin ja eri korkeuksille. Kosteiksi todetuissa rakenteissa tulee tehdä tarkemmat rakenteelliset kosteusmittaukset ja selvittää kosteuden syyt.

Kaikki tulevat toimenpiteet tarvitsevat edeltävät konservointikokeet, joiden pohjalta toimenpiteet määritellään. Näiden kokeiden jälkeen voidaan myös tarkentaa konservointisuunnitelmaa.

521 Rapatut pinnat

Kirkossa on säilytetty useita fragmentteja varhaisimmista kalkkilaastipinnoista, jotka ovat suurelta osin myös koristemaalattuja. Lähtökohtaisesti nämä säilytetyt pinnat ovat osittain irti alustastaan ja ne tarvitsevat kiinnitystoimia ja mahdollisesti osittaisia retusointeja säilyäkseen tulevaisuudessakin. Rappauspintojen vaurioista hyvin yleisiä on myös kappeleiden porttirakenteiden liittymissä olevat halkeamat tai rapautuneet pinnat. Muurauksessa olevat kiinnikkeet voivat olla ruostuneet ja ruostumislajantumisen myötä mahdollisesti rikkonut myös rappauspintoja. Kaiken kaikkiaan rappauspinnat ovat varsin ehjät ja yhteneväiset, suurimmat puutteet ovat lähinnä erinäisiä ulkonurkissa olevia käytöstä johtuvia kolhuja.

Rakennuksen päätiloissa on jonkin verran kosteusvaurioita ja niistä johtuvia suolavaurioita. Tämän kaltaiset vauriot keskittyvät tuulikaappeihin, sakaristoon ja ulko-ovien lähistölle. Jatkon kannalta rakenteen kuivana pysyminen tulee varmistaa taloteknisillä ratkaisuilla, kuten pihan kaatojen ja sadevesijärjestelmän korjaamisella.

Kirkkosalin kattoholveja ei ole päästy vielä kartoittamaan, mutta ne vaikuttavat pääosin likaisilta. Polygonaalikuorin kattoholveissa on likainen alue, jossa on Turun palon jälkeinen fragmentti. Tähän tulee suhtautua arkeologisena tutkimusaineistona.

522 Maalatut pinnat

Sisätiloissa pintojen likaantuminen vuosien saatossa on näkyvin häiriötekijä. Edellisen peruskorjauksen puhdistuksesta on kulunut lähes 50 vuotta, joka alkaa olla puhdistusvälin raja-aika. Vähintä olisi puhdistaa pinnat ikkunaseinien puolilta ja osa holvikattoja. Lämmityslaitteiden yläpuolet ovat keränneet likaa kumulatiivisesti. Tiloissa on myös joitain vesivauriojälkiä, joita on ollut vuosien saatossa toistuvasti samoissa paikoissa. Näiden vaurioiden syy on selvitettävä ja korjattava ennen uusia retusointeja. Joissain tiloissa ikkunoiden alla on vesivalumien aiheuttamaa viirumaista likaa, jotka tulee puhdistaa ja retusoida tarvittaessa. Seinäpinnoilla ja ovissa pinnan puhdistus ja kolhuaurioiden siistiminen, hämähäkinseittien ja pölyisten alueiden imurointi muuttaa yleisilmettä huomattavasti.

Keskiaikaisten seinämaalausten ja fragmenttien puhdistuksessa on noudatettava suurta varovaisuutta mahdollisen pigmentin liituuntumisen estämiseksi. Ennen puhdistusta tehdään pintojen konservointikokeet.

Pääkuorin freskot ovat pääosin hyvässä kunnossa. Muutamien kopoalueiden injektointeja saatetaan tarvita. Tuolit ovat aiheuttaneet muutamia vaurioita freskojen väleissä.

523 Ikkunat

Ikkunat ovat kohtalaisessa kunnossa, mutta likaiset. Aurinko on aiheuttanut maali- ja lakkapintojen kuplimista ja hilseilyä varsinkin kirkon etelä- ja länsipuolella. Ikkunakitit ja kiinnitysmassat vaikuttavat kuivilta ja kovettuneilta ja lasituskittaukset ovat paikoin halkeilleet ja irronneet. Laseja on rikkoutunut ajan saatossa jonkin verran.

Ikkunoiden ensisijainen toimenpide on puhdistus varovasti, myös kaksinkertaisten ikkunoiden väleistä. Harkinnan mukaan rikkoutuneet lasit vaihdetaan. Lyijykiskojen kunto tarkistetaan ja haljenneet tai poikki menneet kiskot tinataan kiinni. Tuulirautojen kunto tarkistetaan ja tehdään tarvittavat toimenpiteet. Kuivuneet kittaukset ja massaukset tarkistetaan ja ne uusitaan tarvittaessa. Etelälehterin puupuitteiset ja -karmiset ikkunat kunnostetaan perusteellisesti. Vaurioitunut lakka- tai maalipinta poistetaan, pinnat hiotaan ja pintakäsittely uusitaan. Vaurioituneet alapuut uusitaan.

524 Lattiat

Mikael Agricolan kappelissa ja kirkkosalissa on vaurioituneita kalkkikivipintoja. Fragmentaarisissa hautakivissä on liuskoittuvia alueita, joiden vaurioituminen tulisi pysäyttää. Lattioissa on jonkin verran tarvetta saumausten uusimiselle.

525 Penkit

Kirkkosalin penkkien kuluneimmat osat ovat istuinosa ja takaosan tukipuu. Istuinosan kolhut ovat paikoin melko syviä ja näihin tarvitaan ehkä kittauksia. Muutoin penkkien toimenpiteeksi riittänee puhdistus ja retusointilakkaus. Istuinosissa on varmistettava, ettei puussa ole vaatteita repiviä säleitä.

526 Engelin aikaiset kiinteän sisustuksen pinnat

Engelin aikaiseen kiinteään sisustukseen kuuluu alttarin osat, saarnatuoli, pääkuorin ja urkuparven kaiteet, sekä virsinumerokaapit ja -taulut. Näissä kalusteissa on sekä kullattuja että maalattuja pintoja. Alttarin ja saarnatuolin pinnat on tutkittu maasta käsin. Maalipinnat tulee puhdistaa ja paikoin runsaatkin kolhuauriot tulee paikata. Kultauksissa on jonkin verran enemmän vaurioitumista ja ne tulee konservoida.

Lehterien kaiteiden kuntoa ei ole päästy tarkastelemaan, mutta niiden vauriot saattavat olla saman kaltaisia kuin alttarissa ja saarnatuolissa. Alhaalta päin tarkastellessa pinnat näyttävät siisteiltä.

527 Hautamuistomerkit

Hautamuistomerkit ovat hyväkuntoisia ja niiden toimenpiteeksi riittää puhdistus. Stålhandsken kappelissa ja Tavastin kappelissa on muutama kiinnitettävä irtonainen muistomerkin yksityiskohta.

528 Ovet

Sisäovien kunnostukseksi riittää puhdistus ja käytöstä aiheutuneiden kolhujen retusointi. Patinaksi luettavaa kulumista ei paikata.

Ulko-ovien lukkopellityksissä on yksittäisiä korjaustarpeita pinnan säilymisen turvaamiseksi.

Pääoven pinnat ovat vaurioituneet pahoin auringossa ja niiden pintakäsittely tulee huoltaa. Aikaisempi ootrauskäsittely uusitaan.

529 Rautaportit

Rautaportit ovat hyväkuntoiset. Kunnostukseksi riittää puhdistus ja muutaman pienen korroosioalueen tarkistus.

53 Irtaimisto, kalusteet ja taidehankinnat

531 Nykyiset kalusteet ja irtaimisto

Tuomiokirkon irtokalusteiden ja esineiden kuntokartoituksen tekee valikoitujen esineiden osalta Tiina Sonninen Konservointi T. Sonninen Oy:stä touko-kesäkuussa 2024. Kuntokartoitus valmistuu 30.6.2024 mennessä. Kartoituksen pohjalta tehdään konservointisuunnitelmat ja päätökset.

Eri puolilla kirkkoa (esimerkiksi sakariston yläkerrassa ns. kylmäullakolla) olevat irtoesineet kartoitetaan syksyllä 2024. Kartoituksen perusteella esineille laaditaan niiden säästämistä, säilyttämistä, museon kokoelmaan liittämistä, suojausta ja siirtoa koskevat suunnitelmat.

Tuomiokirkkomuseon kokoelma

Tuomiokirkon varastoissa sijaitsevia Tuomiokirkkomuseon kokoelmia ryhdytään pakkaamaan poissiirtoa varten tammi-helmikuussa 2025. Esineet siirretään näillä näkymin Kansallismuseon kokoelmakeskukseen viimeistään tammikuussa 2026. Esineet ovat Kansallismuseon kokoelmakeskuksessa, kunnes ne siirretään lopulliseen sijoituspaikkaansa Turun museokeskuksen kokoelmakeskukseen tai uudistettuun Tuomiokirkkomuseoon. Esineille tehdään kuntokartoitusta ja konservointia tarpeen mukaan.

Museonäyttelyssä esillä olevien esineiden pakkaus- ja siirtoaikataulu tarkentuu suunnitelmien edetessä. Esineiden väliaikainen säilytys tulee olemaan Kansallismuseon kokoelmakeskuksessa, tai esineitä tullaan mahdollisuuksien mukaan lainaamaan muiden museoiden näyttelyihin. Esineiden kuntokartoitus- ja konservointiaikataulu tarkentuvat myöhemmin.

532 Kalustehankinnat

Monikäyttöisyyden lisääminen edellyttää uusia irtokalusteita, jotka suunnitellaan ja valitaan yksilöllisesti huomioiden tilakohtaiset tavoitteet ja arkkitehtuuri. Irtokalusteissa huomioidaan eri käyttäjäryhmät kuten lapset, vanhukset ja apuvälineen kanssa liikkuvat henkilöt. Irtokalustetarpeita kuvataan lisäksi tilakohtaisessa käyttösuunnitelmaselostuksessa liitteessä 4. Irtokalustetarvetta on alustavasti hahmoteltu hankesuunnitteluvaiheen pohjapiirustuksiin.

533 Kirkkotekstiilit

Pääkuorin ja seurakuntakuorin uusiin alttaripöytiin sekä Pormestarin kappelin muutettavaan alttaripöytään hankitaan uudet alttaritekstiilit neljässä eri värissä. Hankittavat tekstiilit ovat antependium, kalkkiliina, kirjaliina ja lukupulpetin liina, sekä erillisenä kaksi kasukkaa ja stola.

534 Taidehankinnat

Kirkon peruskorjauksen ja restauroinnin yhteydessä varaudutaan uusiin, oman aikamme kirkkotaidehankintoihin ns. prosenttitaiteena. Esillä ovat olleet kastepuu seurakuntakuoriin ja

taideteos sakastiin. Taidehankintojen tilavaraukset ja asema arkkitehtuurissa huomioidaan osana jatkosuunnittelua.

54 Talotekniset työt

Lämmityksen ja ilmanvaihdon laitteet ja johdotukset uusitaan. Kirkon sähköjärjestelmät, valaistustekniikka, äänentoisto sekä AV- ja tietojärjestelmät uusitaan.

541 LVIA-tekniikka

Tämä on yleiskuvaus, tarkempi hankesuunnitelma kuvaus on liitteessä 10.

Yleistä, liitynnät ja piha-alue

Kirkon nykyinen LVIA-tekniikka uusitaan pääosin. Aiemmista asennuksista käyttöön jäävät vain osa nykyisistä ilmanvaihtokanavista kirkon ullakoilla sekä uudemman kellariosan salaojitus.

Nykyinen vesijohto- ja kaukolämpöliitos säilyvät. Samoin viemäriliitos. Piha-alueella ei tehdä muutoksia LVI-laitteisiin. Pihankastelun liitynnät uusitaan.

Lämmityslaitteet

Lämmityksen keskuslaitteet (kaukolämpösiirtimet) ja putkistot uusitaan. Uudet putkistot kulkevat suurelta osin 1920-luvun lattiakanaalissa edellisen, 1970-luvun remontin tapaan.

Nykyiset kiertoilmakoneet uusitaan säilyttäen nykyinen suojakuori. Samoin nykyiset penkkipatterit säilyvät, mikäli penkkeihin ei muutoin kosketa. Kellarin patterit ja putket uusitaan. Lämmityslaitteiden tarve selvitetään ja käytännössä tarpeettomiksi todettuja laitteita taikka pattereita ei uusita.

Uudet tilat sakastin ullakolla ja Ursulan kappelin ullakolla lämmitetään sähköpattereilla, kuten nytkin on tehty. Samoin näiden tilojen ilmanvaihtokoneet.

Vesijohdot ja viemärit

Nykyiset vesipisteet säilytetään ja putkitetaan uudelleen. Ursulan kappelin alueelle ja sakastin ullakolle lisätään vesipisteitä. Ursulan kappelin kellarin vesipisteet siirtyvät uuteen paikkaan.

Putkilinjat sijoitetaan pääosin lattiakanaaleihin kuten lämpöjohdotkin. Uudet nousut Ursulan kappelissa ja sakastin alueella sijoitetaan osaksi tilojen uudisrakenteita.

Kellarin lattian alla olevat viemärit uusitaan pääosin tilojen sijoituksen muuttuessa.

Ilmanvaihto

Kirkkosalin poistopuhaltimet uusitaan, vanha kanavointi säilyy. Sakastin ullakon alueelle sekä Ursulan kappelin tulee kumpaankin uusi lämmöntalteenotolla varustettu tulo- ja poistoilmanvaihtokone, jotka sijoitetaan tilojen ullakolle. Ursulan kappelin kellari liitetään vähintään poiston osalta Ursulan kappelin ilmanvaihtoon. Rakennusvalvonta edellytti tiloihin uudistilojen tasoista ilmanvaihtoa. Kellarin

nykyinen ilmanvaihtokone uusitaan. Tilamuutosten takia myös kellaritilojen kanavisto joudutaan uusimaan.

Ilmanvaihdon tuloilma lämmitetään kellarin osalta kaukolämmöllä, ullakolla olevat koneet varustetaan sähköpatterein.

Sprinkler-laitteet

Nykyiset keskuslaitteet ja putkistot on uusittu hiljan. Laitteiden kunto tarkastetaan ja tehdään tarvittavat korjaustoimenpiteet. Muut mahdolliset toimenpiteet Katso luku 55 Paloturvallisuussuunnitelma.

Automatiikka

Nykyiset kaksi erillistä automatiikkajärjestelmää uusitaan ja liitetään saman järjestelmän taakse. Järjestelmä on DDC-pohjainen ja siihen liitetään sekä LVI- että myös sähköpuolen ohjaukset. Käyttöliittymä sijoitetaan vahtimestarin työtilaan.

Lattiakanaalit

Putkistojen uusinta lattiakanaalissa vaatii kirkkosalin lattian avaamista kanaalin kohdalta huomattavalta osin. Samoin lämpöjohtoja joudutaan uusimaan 1976 valetun lattian sisälle. Siksi on olennaista jatkossa selvittää uusittavien laitteiden todellinen tarve, jotta lattiapinnan ns. turhia avauksia pystytään välttämään.

542 Sähkö- ja tietotekniikka

Tämä on yleiskuvaus, tarkempi hankesuunnitelmakuvaus on liitteessä 11.

Asennus ja apujärjestelmät

Putkikanaalin nykyiset asennukset puretaan uusien johtoteiden asentamiseksi. Johtoreitteinä tulee käyttää nykyisiä hyllyreittejä ja putkituksia mahdollisimman paljon.

Rakennukseen asennetaan johtoreiteiksi kaapelihyllyjä, johtokanavia, lattiakoteloita, valaisinripustuskiskoja ja asennuslistoja.

Läpiviennit tiivistetään muita rakenteita vastaavaksi.

Sähkönjakelu ja siihen liitetyt kuormitukset

Nykyiset pää- ja ryhmäkeskukset puretaan ja tilalle asennetaan uudet keskukset.

Uusi sähkönjakelu on kokonaisuudessaan TN-S-järjestelmän (5-johdinjärjestelmä) mukainen.

Pääkeskus varustetaan salama- ja ylijännitesuoja (T1+T2).

Nykyinen maadoitusjärjestelmä puretaan, paitsi maadoituselektrodi ja tilalle asennetaan uusi maadoitusjärjestelmä. Lisäksi sähköliittymän kaapelikaivantoon lisätään maadoituselektrodi.

Kiinteistön, LVI-, käyttäjän laitteiden ja laitteistojen nykyiset kaapeloinnit uusitaan kokonaisuudessaan.

Autolämmityspistorasioille ja ajoneuvojen latauspistorasioille varataan pääkeskukseen kytkinvarokelähdöt ja putkitus ulos.

Valaistusjärjestelmät

Lähtökohtaisesti kirkon sisätilojen nykyinen valaistusperiaate säilytetään säilyvissä tiloissa.

Uudistettaviin tiloihin suunnitellaan uusi valaistusratkaisu. Valaistus suunnitellaan kokonaisuutena huomioiden tilojen käytön erilaiset tarpeet ja sovittaen se huolellisesti kirkon arkkitehtuuriin.

Valaistusvoimakkuutta ja valon jakautumista pyritään parantamaan erityisesti toiminnallisesti keskeisiin paikkoihin. Seurakuntakuoriin ja pääkuoriin esitetään erikoisvalaistusoptiona RGBW-kohdevalaisimet, jotka mahdollistavat esitystilaisuuksiin vaihtuvia värejä.

Historialliset ripustettavat kruunut ja seinälamput kunnostetaan ja säilytetään. Nykyinen 1970-luvun valaisinperhe kunnostetaan ja pääosin säilytetään.

Valaistusohjaus uusitaan monipuolisemmaksi niin, että erilaisia käyttötilanteita on helpompi käyttää myös kirkkosalin puolelta.

Ulkovalaistus perustuu lyhtypylväisiin ja seinävalaisimiin, jotka kunnostetaan ja säilytetään mahdollisesti hieman täydentäen.

Nykyinen pehmeästi valottava ja sopivaksi koettu julkisivuvalaistus on uusittu lediteknikalle 2010-luvulla, joten uusimistarve ei ole akuutti. Uusiminen voi kuitenkin olla perusteltua peruskorjauksen yhteydessä.

Rakennuksen nykyiset lämmityspatterit, lattia-, putkisto- ja sadevesijärjestelmien lämmitykset uusitaan kokonaisuudessaan.

Rakennuksen turvavalaisusjärjestelmä uusitaan kokonaisuudessaan.

Nykyiselle ukkossuojausjärjestelmälle tehdään kuntokartoitus ja maadoitusvastuksen mittaukset.

Viestintä- ja tietoverkkojärjestelmät

Rakennuksessa on nykyiset antenni-, äänentoisto-, yleiskaapelointi-, puhelin- ja lähiverkkojärjestelmät, jotka uusitaan kokonaisuudessaan.

Ovipuhelinjärjestelmän tarve selvitetään jatkosuunnittelun yhteydessä.

Merkinanto- ja kutsujärjestelmät

LE-WC-tiloille lisätään avunpyyntöjärjestelmä.

Ovipuhelin- ja varattuvalojärjestelmän tarve selvitetään jatkosuunnittelun yhteydessä.

Tiedotus- ja näyttöjärjestelmät

Rakennuksessa on nykyiset ajannäyttö- ja informaatiopalvelujärjestelmät, jotka uusitaan kokonaisuudessaan.

Tilaturvallisuusjärjestelmät

Ei julkisuuteen

Paloturvallisuusjärjestelmät

Rakennuksessa on nykyinen paloilmoinjärjestelmä, jonka kaapeloinnit, ilmaisimet, palokellot ja palopainikkeet uusitaan.

Rakennuksen porrashuoneeseen asennetaan savunhallinnan ohjaus- ja valvontajärjestelmä, muiden tilojen osalta savunpoisto toteutetaan rikottavien ikkunoiden kautta ja korvausilma otetaan käsin avattavien ovien kautta.

Poistumishälytys- ja turvakuulutusjärjestelmä tarkentuu jatkosuunnittelun yhteydessä.

Viranomaisviestijärjestelmä

Yhdessä pelastusviranomaisen kanssa

Automaatiojärjestelmät

Rakennuksessa on nykyiset rakennusautomaatio- ja sähköenergian mittausjärjestelmät, jotka uusitaan kokonaisuudessaan.

543 AV-tekniikka

Tämä on yleiskuvaus, tarkempi hankesuunnitelma kuvaus liitteessä 12.

Rakennuksen nykyinen av-järjestelmä pohjaa vuonna 1977 tehtyyn laajempaan saneeraukseen, jossa sähköjärjestelmät uusittiin. Äänentoistojärjestelmää on uusittu vuonna 2005.

Vanhat, käyttökänsä päässä olevat av-järjestelmät uusitaan kokonaisuudessaan. Uudessa kaapeloinnissa tulee suosia yleiskaapelointityyppisiä taloteknisiä kaapelointeja (CAT-kaapelit ja valokuidut) sovitettuna esitysteknisiin vaatimuksiin.

Kokonaan uusia hankittavia järjestelmiä ovat suoratoistojärjestelmä ja informaatiopalvelujärjestelmä.

AV-järjestelmä

Av-järjestelmän kuvan ja äänen liitäntäpisteet nykyaikaistetaan ja niitä lisätään tarkoituksenmukaisiin paikkoihin. Etelälehterille lisätään uusia liitäntäpisteitä sekä tilaa palveleva pieni av-laitekeskus.

Järjestelmänohjaus mahdollistetaan sakastin kiinteän ohjauspisteen lisäksi myös langattomalla ohjaimella kirkkosalista.

Kuvanesitysjärjestelmä

Kuvanesityksen tarpeet kirkkosalissa liittyvät sekä kuvanesitykseen ohjelmalähteeltä (luennot) että live-kuvan toistamiseen huonompien näkymälinjojen istumapaikoille.

Selvitetään mahdollisuutta asentaa valkokangas seurakuntakuorin alueelle.

Varaudutaan liittymäteknikalla kirkkosalin sivulaivoihin asennettaviin näyttötauluihin, joilla voidaan välittää kuvaa konserteissa ja tilaisuuksissa. Kirkkosalin pilarit muodostavat näköesteen kuoriin.

Kirkkosaliin lisätään liitäntäpisteitä mahdollisia apunäyttöjä varten.

Esitysäänentoistojärjestelmä

Esitysäänentoistojärjestelmän kiinteä kaapelointi ja laitteet uusitaan. Järjestelmäsuunnittelussa erityistä huomiota tulee kiinnittää hyvään äänenlaatuun ja sähköisesti vahvistetun puheen ymmärrettävyyteen.

Pääkuorin ja seurakuntakuorin alueelle lisätään uusia kaiuttimia. Kirkkosaliin lisätään uusia tiläänimikrofoneja.

Tarkk'ampujan kappeliin hankitaan uusi liikuteltava äänentoistojärjestelmä.

Ursulan kappeliin hankitaan äänentoistojärjestelmä musiikin kuuntelua ja kirkkosalin tilaisuuksien seuraamista varten.

Kuulolaittejärjestelmä

Heikkokuuloisten järjestelmät uusitaan kokonaisuudessaan ja uusiin kokoontumistiloihin rakennetaan uudet induktiosilmukat. Kirkkosalissa tulee tutkia mahdollisuus asentaa induktiosilmukkajohdin penkkien yhteyteen tasaisemman kenttävoimakkuuden aikaansaamiseksi. Pääsisäänkäynneille ja kirkkosaliin sijoitetaan parhaat kuuluvuusalueet näyttävät kuuluvuuskartat.

Videoneuvottelujärjestelmä

Työtilat varustetaan nykyaikaisella kokoustekniikalla.

Suoratoistojärjestelmä

Kirkkosalin nykyiset kiinteästi asennetut kamerat uusitaan. Lisäksi toteutetaan uusia liitäntäpisteitä suurempien tilaisuuksien lisäkameroita varten. Mahdollisten uusien valaisinpaikkojen hyödyntäminen myös kamera-asennuksiin kirkkosalin pylväissä selvitetään.

Yksinkertaisempien tilaisuuksien suoratoisto mahdollistetaan uudella av-järjestelmällä ilman ulkopuolista palveluntarjoajaa.

Informaatiopalvelujärjestelmä

Tornihalliin, Ursulan kappeliin ja Pohjoisen sisäänkäynnin yhteyteen hankitaan digitaaliset infonäytöt, joiden sisällönhallinta on mahdollista myös etänä.

55 Paloturvallisuussuunnitelma

Tarkemmat tiedot paloturvallisuudesta liitteessä 13.

Paloluokka ja palokuorma

Rakennuksen paloluokka on P1 (rakennuslupa 30.5.2008). Palokuorma on alle 600 MJ/m².

Palo-osastointi

Osastoinnit esitetään hankesuunnitelmapiirustuksissa. Sakasti muodostaa oman palo-osaston. Ullakko muodostaa palo-osaston. Ullakon palo-osastointi tulee tarkistaa. Ullakon toisen kerroksen käyttöönoton yhteydessä ruiskuhuone osastoidaan. Ursulan kappelin 3. kerroksen uusi kokoontumistila osastoidaan.

Henkilömäärä

Voimassa oleva kokoontumislupa vuodelta 1948: suurin sallittu henkilömäärä 1200 (kirkkosali 900, tarkk'ampujain kappeli 100, sakaristo 200 henkeä).

Uloskäytävät

Uloskäytävän leveyden on oltava yleensä vähintään 1200 mm ja vapaan korkeuden vähintään 2100 mm.

Rakennuksen ulko-ovien leveydet:

- läntinen sisäänkäynti (pääovi) 1900 mm
- pohjoinen sisäänkäynti 1200 mm
- läntinen asehuoneen ulko-ovi 1830 mm, kirkkosalin oviaukko 1750 mm
- itäinen asehuone ulko-ovi 1770 mm, kirkkosalin oviaukko 1730 mm
- sakastin ulko-ovi 970 mm, sisempi ovi 880 mm
- ruiskuhuoneen ulko-ovi 1680 mm
- piispan ovi 1240 mm, sisempi ovi 1170 mm
- Ursulan kellarin ovi länsipäädyssä ~1000 mm
- Ursulan kellarin ovi eteläjulkisivussa ~800 mm (nyk. korkeus matala)
- muut poistumistieovet:
- Ursulan kappeli: 1800 mm eteiseen (+910 mm kirkkosaliin)
- tarkk'ampujain kappeli 1820 mm eteiseen (+850 mm kirkkosaliin)

Paloturvallisuus

Rakennus on varustettu automaattisella paloilmoitinlaitteistolla. Paloilmoitinkeskus on ruiskuhuoneessa.

56

Akustinen suunnittelu

Kirkon akustisen suunnittelun päälinjat esitetään seuraavassa. Tarkempi hankesuunnitelmakuvaus on liitteessä 8.

Yleistä

Turun Tuomiokirkon akustisessa suunnittelussa tulee ottaa erityisen tarkasti huomioon kohteen historiallinen ja akustinen ainutlaatuisuus sekä suojeluvaatimukset. Etenkään kirkkosalin akustiikkaa ei saa heikentää millään tavoin. Tämä koskee myös sivukappeleiden akustiikka. Kirkkosalin ja sivulaivojen kaikki historialliset rakenteet tulee siten pyrkiä säilyttämään akustisesti mahdollisimman alkuperäisinä. Esimerkiksi Mikael Agricolan kappelissa tapahtuvan lasten toiminnan mahdollisesti häiritseviin ääniin voidaan puuttua lähinnä pehmeillä matoilla, kalusteiden jalkojen vaimentamisella ja sopivilla leikkivälineillä. Vapaampaa akustista suunnittelua voidaan toteuttaa Ursulan kappelin uusissa tiloissa, sakastin päällä 2. kerroksessa sijaitsevilla tiloilla ja kellarin aputiloissa.

Kirkkosali

Kirkkosalin osalta esitetyt akustiset muutokset koskevat kirkkosalin ja Ursulan kappelin 1. kerroksen kokoontumistilan välisten ovi ja ikkuna-aukkojen akustista sulkemista ääntä eristävin rakentein, sekä kirkkosalin ja tornihallin väliin suunniteltua ääntä eristävää ovea. Tornihallin oviaukko on alustavien akustisten tutkimusten perusteella toisaalta tärkeä pystyä avaamaan kokonaisuudessaan konserttitilanteessa. Erityisen tärkeää tämän on, mikäli kuorin eteen suunnitellaan uudet pääurut.

Asiaa on syytä tutkia tarkemmin varsinaisen suunnittelun aikana mm. akustisten mittausten ja mallinnusten avulla.

Ursulan kappeli

Ursulan kappelin kokoontumistilat ja neuvottelutila voidaan ainakin pääosin äänieristää ja vaimentaa akustisesti nykysuositusten mukaisesti, koska tiloissa on osin uudet väliseinä- ja välipohjarakenteet.

Sakastin ullakkotilat

Näihin tiloihin on mahdollista suunnitella ääntä eristävät ovet ja tarvittaessa myös lisää huonevaimennusta.

LVI-melutasot

Kirkkosalin ja sitä ympäröivien tilojen, joissa on painovoimainen ilmanvaihto, äänitasovaatimukset on syytä määrittellä mittaamalla nykyiset äänitasot ja asettamalla nämä LVI-suunnittelun minimivaatimuksiksi. Kun tilassa on koneellinen ilmanvaihto (ainakin Ursulan kappeli ja Sakastin ullakko), noudatetaan nykysuosituksia.

Kohteen hankesuunnitelman tarkemmat akustiset vaatimukset on esitetty liitteessä.

6 Suunnitteluvaiheen jatkotoimenpiteet

61 Lisätutkimus- ja selvitystarpeet

Seurakuntayhtymä on tilannut arkeologisen tutkimushistoriaselvityksen, joka kokoaa tiedot kaikista kirkossa ja kirkkopihalla aiemmin toteutetuista kaivauksista. Raportti valmistuu syksyllä 2024.

Jatkosuunnittelussa varaudutaan seuraaviin erillistutkimuksiin ja selvityksiin:

- Kirkkopihan arkeologisten kaivuiden laajuuden tarkentaminen arkeologisella koekuopituksella tai -kaivulla
- Ursulan kellarin lattian pohjarakenteet arkeologisella koekuopituksella tai -kaivulla
- kuorokorokkeiden upotusvara lattian alla olevien hautaholvien yläpuolella
- pääkuorin alttaripöydän sijoitus ja korkeus
- mahdollisuus madaltaa Mikael Agricolan kappelin sisäänkulkuaukkojen kynnyskiviä
- Mikael Agricolan kappelin lattian hauraiden hautakivien suojaus tai siirto
- mahdollisuus madaltaa Ursulan kappelin lattiaa esteettömän kulkuluiskan loiventamiseksi tai toteuttaa nykyisen luiskan rinnalle loivempi esteetön kulku kirkkosalista
- kirkkomuusikoiden urkulehterin työhuoneen 202 sisäilman laatu
- kirkon varastotilaselvitys
- mahdollisuudet muuttaa itäistä asehuonetta varastointiin sopivaksi
- mahdollisuudet parantaa esteetöntä kulkua tornihallista Tarkk'ampujan kappeliin
- Etelälehterin länsipäässä alapuolisen holvin ja lattian välisen tilan korkeus nostimen asennusta varten
- Mahdollisuus poistaa etelälehterillä lattian tasoero esteettömyyden toteutumiseksi

- Syy sakastin pohjoisseinän länsinurkan lattianrajassa olevien rakenteiden korkealle kosteuspitoisuudelle. Kosteus näkyy pinnassa tummana läikkänä.
- Sakastin ullakon nykyiset lattiarakenteet
- Sakastin ullakon huoneiden välisten oviaukkojen kynnysten ajoitus ja rakenne
- koevalaistukset ja nykyisten valaisimien muutosmahdollisuus sähköjärjestelmäkuvauksen mukaan

62 Hankesuunnitteluvaiheen avoimet suunnitteluhankkeet

- Tuomiokirkkomuseon toimintakonsepti, koko ja sijainti
- Kuoriurkujen sijoitus ja koko sekä hankintatapa

7 Viranomaistoimenpiteet

71 Rakennussuojelu ja muinaismuisto

Turun tuomiokirkko on suojeltu kirkkolailla. Tuomiokirkko on kiinteä muinaisjäänne ja kuuluu Turun kaupungin vanhan asemakaava-alueen muinaismuistoalueeseen ja siten rauhoitettu muinaisjäänneksi. Tuomiokirkko kuuluu Turun tuomiokirkon ja historiallisen ydinalueen RKY-alueeseen. Lähtökohtaisesti lailla suojeltua rakennusta ei saa purkaa eikä sen kulttuurihistoriallista arvoa heikentää. Kirkkolaki suojelee rakennuksen kokonaisuutena.

Museoviranomainen on osallistunut hankesuunnitteluun suunnittelukokouksissa, pienpalavereissa ja työpajoissa. Museoviranomaiselta pyydetään lausunto hankesuunnitelmasta.

Arkeologisesta kulttuuriperinnön vastaavan museoviranomaisen esityksestä on seurakuntayhtymä tilannut arkeologisen tutkimushistoriaselvityksen, joka kokoaa tiedot kaikista kirkossa ja kirkkopihalla aiemmin toteutetuista kaivauksista. Työn toteuttaa arkeologian dosentti Liisa Seppänen.

72 Rakennuslupamenettely

Turun rakennusvalvontaviranomaiselle on esitelty hankesuunnitelman tilamuutokset ja korjaukset käyttömuutosten alustavat 26.4.2024 ja LVIA-hankesuunnitelma 20.5.2024. Neuvottelun muistiot on tallennettu projektipankkiin. Neuvottelussa ei tullut esiin esteitä hankesuunnittelun edistämiseen. Hankesuunnitelman ennakkoneuvottelussa tarkastusinsinööri on esittänyt näkemyksen, että uudistilojen LVIA-tekniikan toteutuksessa tulee noudattaa uudistilojen rakentamismääräyksiä. Käytännössä tämä tarkoittaisi lämmitettyä tuloilmaa tiloihin. Rakennuslupahakemus tullaan jättämään yleissuunnitelmien valmistuttua toteutussuunnitteluvaiheessa vuonna 2025. Lupakäsittelylle tulee varata riittävästi aikaa. Lupahakemuksen käsittelyä varten tarvitaan Museoviraston lausunto.

73 Pelastusviranomainen

Varsinais-Suomen palotarkastajalle / pelastusviranomaiselle on esitelty alustavat hankesuunnitelmat 24.4.2024. neuvottelun muistio on tallennettu projektipankkiin. Neuvottelussa ei tullut esiin esteitä hankesuunnitelman edistämiseen. Pelastusviranomainen lausuu hankkeesta rakennuslupavaiheessa. Paloturvallisuussuunnitelmissa esitetään poistumisturvallisuusselvitykset ja poikkeamat. Rakennusvalvonta päättää voidaanko käyttää taulukkoarvoja vai tarvitaanko toiminnallista tarkastelua.

74 Rakennuslain tulkinnat

Kohteessa sovelletaan voimassa olevan asetuksen vaatimuksia kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen turvaamiseksi. Viranomainen ei tarkastele esimerkiksi lämmöneristävyyden ja energiatehokkuuden toteutumista eikä säilyvien tilojen ilmanvaihdon mitoituslain ja asetusmääräysten pohjalta. Viranomaisneuvotteluja tullaan käymään jatkuvasti suunnittelun edetessä, jotta viranomaisohjaus ja määräysten tulkinnat on mahdollista huomioida suunnittelussa reaaliaikaisesti.

Viranomaisneuvotteluissa on keskusteltu muun muassa palo- ja poistumisturvallisuuden sekä henkilöturvallisuuden muutoksista ja uudistilojen ilmanvaihdosta.

8 Hankkeen riskit

Katso liite 14.

Turun tuomiokirkon peruskorjaushankkeeseen liittyy useita jo suunnitteluvaiheessa tunnistettavia riskejä, mutta myös riskejä, jotka ovat todennettavissa ja tunnistettavissa vasta toteutusvaiheessa rakenteiden avausvaiheessa.

Työmaa-aika aiheuttaa ympäröiviin rakennusosiin häiriötä, mm. melua ja pölyä, joiden minimoinnista vastaa hankkeen tuleva päätoteuttaja. Päätoteuttaja laatii jo suunnitteluvaiheessa hankekohtaisen pölyn- ja melunhallintasuunnitelman. Suurin riskin aiheuttaja kirkkopihalla ja kirkkosalissa lattian alla säilynyt arkeologiset rakenteet ja jäänteet, jotka on rauhoitettu muinaismuistona. Pihan kaivut toteutetaan arkeologisena kaivauksena, ellei jatkosuunnitteluvaiheessa toisin osoiteta. Lattiakanaalien purkamisessa tai laajentamisessa, rakenteiden avauksessa sekä talotekniikan purku- ja rakennustöissä tulee varautua arkeologiseen valvontaan ja tutkimukseen. Kaikessa rakenteisiin puuttumisessa, purkamisessa ja asennustöiden toteuttamisessa tulee välttää puuttumista keskiaikaisiin rakenteisiin. Kaikki rakennustyö ja talotekniikan uusinta tulee toteuttaa huolellisesti, ja näihin on kiinnitettävä erityistä huomioita niin työvaiheistuksen kuin aikataulun suunnittelussa. Kirkkosali on suljettu ko. työvaiheen aikana.

Päätoteuttaja laatii ennen töiden aloitusta selvitykset hankkeen riskeistä ja häiriöistä sekä toimenpiteistä, joilla häiriöt saadaan minimoitua. Suojauksiin kirkon sisätiloissa ja tarvittaviin

suojauskiin mm. urkujen osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota ja varautua poikkeuksellisiin valvonta ja suojausratkaisuihin.

9 Kustannusarvio

Katso liite 15.

Kustannusarvio perustuu seuraaviin asiakirjoihin ja lähtötietoihin:

- ARK-suunnitelmat, pohjapiirustukset 1:150, leikkaukset C ja G 1:250, Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy 12.4.2024
- ARK nykytilanne, asemapiirustus 1:250, pohjapiirustukset 1:150, leikkaukset 1:250, julkisivut 1:400, Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy 12.4.2024
- Peruskorjauksen hankesuunnitelmavaihe, ORY-esitys 30.4.2024, Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy 30.4.2024
- Sähköjärjestelmäkuvaus, Alustava 2.4.2024, Granlund Oy, Sähköjärjestelmien urakkahintaennuste 27.5.2024
- AV-kustannusarvio 24.5.2024, Akukon
- Teams-palaveri 2.5.2024 klo 13 Lyytinen, Fränti (Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy) / Mäntyniemi (A-Insinöörit)
- Kohdekäynti Jukka Sarkki - Rami Valtonen 30.4.2024

Kustannusarvio on laskettu Haahtelan tavoitehinta-arviona, ja osaa kustannuksista on arvioitu rakennusosa-arviona. Peruskorjauksen tavoitehinta-arvio on 19,049 M€ alv. 0 %. Hintataso on Haahtela-indeksin Turku-indeksi 100,5 / huhtikuu 2024 Turku.

Kustannusarvion (päiväty 29.5.2024) mukaan hankkeen perustamiskustannukset ovat pääryhmittäin seuraavat, hinnat sis. alv 25,5 %:

– B1 Rakennuttajan kustannukset	2.847.500 eur
– B2 Rakennustekniset työt	12.535.000 eur
– B3 LVI-työt	1.195.000 eur
– B4 Sähkötyöt	2.221.000 eur
– B5 Erillishankinnat	326.000 eur
– Hankevaraukset	4.781.500 eur
Yhteensä:	23.906.00 euroa, sis. alv 25,5 %

10 Aikataulu ja vaiheistus

Projektin alustava hankeaikataulu on hankesuunnitelman liitteessä nro 16.

Turun tuomiokirkon peruskorjaushankkeen aikataulusuunnittelu on hankesuunnitteluvaiheessa haasteellista, koska oleellisia työjaksojen pituuteen vaikuttavia suunnittelu- ja toteutusvaiheen oleellisia tietoja puuttuu. Lisätietoa aikataulun laadintaan saadaan hankkeen edetessä.

Rakennustöiden aikana kirkon tilat ovat osittain ja vaiheistettuna käytössä. Liturginen toiminta siirtyy väistötiloihin erillisen aikataulun mukaan vaiheittain alkuvuodesta 2026.

Alustavan hankeaikataulun mukaan hankkeen vaiheet ovat:

- PS/ARK-kilpailutus, 08/2024–02/2025
- Pää toteuttajan (urakoitsijan) ja erikoissuunnittelijoiden (mm. AKU, RAK, LVI, SÄ, AV, SPR) kilpailuttaminen, 08/2024–04/2025
- Suunnitteluvaihe, 04/2025–11/2026
- Kirkon esineistön ja tavaroiden pois vienti, 01–03/2026
- Toteutusvaihe, 04/2026–06/2028
- Vastaanottotarkastus, 06/2028
- Kirkon esineistön ja tavaroiden takaisin tuonti, 07-10/2028
- Peruskorjaus on valmis, 10/2028

Hankkeen viranomaisaikataulu varmistuu ja täydentyy suunnittelun edetessä.

Aikataulun tarkoitus on tässä hankevaiheessa osoittaa, että toteutukseen sisältyy useita eri hankinta-, suunnittelu- ja työvaiheita, jotka ovat kytköksissä toisiinsa.

Aikataulua täsmennetään ja täydennetään hankkeen edetessä. Kunkin suunnitteluvaiheen alussa laaditaan tarvittaessa kyseisen vaiheen yksityiskohtainen suunnittelu- ja tietojenvaihtoaikataulu. Suunnittelun edetessä toteutusvaiheen työmäärät ja samalla aikataulut tarkentuvat.

11 Rakentamisvaiheen toteutus ja aikataulu

Rakentaminen toteutetaan todennäköisesti projektinjohtourakkana (PJU). Se tarkoittaa, että hanke jaetaan useampiin osaurakoihin, jotka projektinjohtourakoitsija kilpailuttaa erikseen.

Projektinjohtourakoitsija kilpailuttaa nimiinsä suunnittelu- ja toteutusvaiheessa tarvittavat erikois- ja tekniset suunnittelijat (mm. AKU, RAK, LVI, SÄ, AV, PALO). PS/ARK-suunnittelu kilpailutetaan erikseen ja sopimus tehdään suoraan tilaajan nimiin.

Projektinjohtourakoitsija laatii eri osaurakoiden urakkasopimukset omiin nimiinsä. Urakat teetetään pääosin kiinteähintaisina urakoina, mutta tarvittaessa voidaan myös urakka teettää yksikköhintaperusteisesti ja/tai tuoteosakauppana. Rakennustyön pää toteuttaja kilpailutetaan alustavan hankevaiheistuksen mukaan vuoden 2025 alkupuolella. Pääsääntöisesti osaurakat liitetään

erillisillä sopimuksilla pääurakkaan, jolloin työmaan koordinointi- ja aikatauluvastuu siirtyy päätoteuttajalle. Työturvallisuudesta vastaa päätoteuttaja (PJU) ja urakka-asiakirjoihin liitetään rakennuttajakonsultin laatima erillinen työturvallisuusliite. Urakkajako täsmennetään suunnittelun edetessä ja myös suunnittelu-aikataulua täsmennetään tarvittavilta osin.

Käyttäjän omien hankintojen hankintatapa ja vastuut sovitaan myöhemmin erikseen rakennuttajan, käyttäjän ja konsultin välisissä neuvotteluissa.

Katso liite 17